

Nr 12

Kulturutskottets betänkande med anledning av propositionen 1975:20 om den statliga kulturpolitiken 2 jämte motioner**Inledning**

Sedan regeringen i propositionen 1975:1 bilaga 10 under punkten B 7 beräknat medel till Vissa åtgärder inom kulturområdet har regeringen i propositionen 1975:20 (utbildningsdepartementet) föreslagit riksdagen att

dels

1. godkänna de riktlinjer för ett statligt litteraturstöd som förordats i propositionen,

2. medgiva att statsgaranti för lån till nyetablering av förlag m. m. under budgetåret 1975/76 beviljas intill ett belopp av 2 000 000 kr.,

3. godkänna de i propositionen förordade grunderna för statsbidrag
a. till viss verksamhet vid lokala folkbibliotek och till länsbibliotek,
b. till länsbibliotekens och lånecentralers inköp av litteratur på invandrarspråk,

4. godkänna vad i propositionen anförts om inriktningen av de statliga åtgärderna på filmområdet.,

5. godkänna de riktlinjer för en omorganisation av riksantikvarieämbetet och statens historiska museum samt medelhavsmuseet den 1 juli 1975 som förordats i propositionen,

6. bemyndiga regeringen att vidtaga de övergångsåtgärder och åtgärder i övrigt som behövs för att omorganisationen skall kunna genomföras,

7. bemyndiga regeringen att godkänna de mellan staten och Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien träffade avtalen angående frågor vid skiljandet av akademien från huvudmannaskapet för riksantikvarieämbetet och statens historiska museum,

dels för budgetåret 1975/76 anvisa de anslag som i detta betänkande redovisas under punkterna 11–20.

Det huvudsakliga innehållet i propositionen har i en inom utbildningsdepartementet upprättad sammanfattning redovisats på följande sätt.

Utgivningsstöd till litteratur

Den största nyheten i propositionen är att bokutgivningen i fortsättningen kan få statligt stöd. Litteraturutredningens undersökningar av bokbranschen visar att det finns besvärande luckor i utgivningen. Detta är från kulturpolitiska synpunkter omöjligt att acceptera, anser utbildningsministern, som lägger fram förslag om ett årligt stöd till drygt 300 titlar inom följande

utgivningskategorier.

Ny svensk skönlitteratur. 50 skönlitterära titlar föreslås få stöd. I första hand bör stödet ges åt debutböcker men även böcker av redan publicerade författare som ännu inte hunnit slå igenom hos en bredare publik bör kunna komma ifråga.

Översättningar. För att kvalificerad utländsk skönlitteratur kontinuerligt skall finnas tillgänglig på svenska föreslås utgivningsstöd till 75 titlar. Vid fördelningen av stödet bör hänsyn tas inte bara till litterär kvalitet utan också till kvaliteten på översättningen.

Klassiker. Stöd föreslås för ett 60-tal titlar av svenska och utländska klassiker. Till klassiker räknas bl. a. allmänt erkänd 1900-talslitteratur. Klassiker föreslås också få lagerstöd för att böckerna skall kunna finnas tillgängliga i handeln under relativt lång tid.

Standardverk i facklitteraturen. Många internationella standardverk, t. ex. böcker om internationella problem, finns inte översatta till svenska. I propositionen föreslås stöd till ett 25-tal sådana verk.

Barn- och ungdomsböcker. Bra barnböcker med goda illustrationer blir ofta dyra. För att kunna hålla nere priserna och stimulera barnboksutgivningen föreslås att ca 100 titlar får stöd.

Till den nya svenska skönlitteraturen, översättningarna och större delen av barn- och ungdomslitteraturen ges ett *efterhandsstöd*. Böcker som har varit av god kvalitet, haft svårt att få sina kostnader täckta och åsatts ett rimligt pris kan få ekonomiskt stöd. När det gäller facklitteraturen och klassikerna samt vissa barn- och ungdomsböcker skall tillämpas ett *förhandsstöd*, dvs. förlagen får ansöka om pengar till utgivningsprojekt.

Stöd till *produktion av svenska serier* blir möjligt enligt propositionens förslag. Av den summa som anslås för barn- och ungdomslitteraturen kan en viss del disponeras för stöd till svenska kvalitetsserier.

Statens kulturråd får i uppdrag att fördela utgivningsstödet, som för nästa budgetår uppgår till sammanlagt 4,4 milj. kr. I propositionen framhåller utbildningsministern vikten av att man vid urvalet av de titlar som skall stödjas anlitar personer med sakkunskap och överblick över den aktuella litteraturen.

Massmarknadsförlag och uppslagsverk

Litteraturutredningen föreslog att staten skulle subventionera prisbillig kvalitetslitteratur i pocketupplaga som kunde konkurrera med kiosklitteraturen. Ett massmarknadsförlag – statsunderstött eller helt statligt – skulle svara för utgivningen. Utbildningsministern ställer sig positiv till tanken på ett massmarknadsförlag men presenterar inte nu något förslag eftersom utredningar och förhandlingar kring dessa frågor fortfarande pågår inom utbildningsdepartementet.

En arbetsgrupp kommer att tillsättas för att utreda frågan om statligt stöd till utgivningen av ett svenskt uppslagsverk. Någon utgivning av mera omfattande svenska uppslagsverk sker inte i dag och äldre upplagor av uppslagsböcker har redan slutsålt.

Stöd till förlagsetablering

Ett fåtal stora förlag svarar för en mycket betydande del av den svenska bokutgivningen. I propositionen framhåller utbildningsministern att det är angeläget att förlagskoncentration motverkas och att små förlag får stöd, bl. a. genom hjälp med lån vid nyetablering. I propositionen föreslås att staten skall kunna lämna kreditgarantier åt småförlagen till ett sammanlagt värde av 2 milj. kr.

Läsfrämjande insatser bland barn- och ungdom

Utgivningsstödet för barn- och ungdomslitteratur skall enligt propositionen ha formen av stödköp. Staten köper 1 000 ex. av de titlar som skall ha stöd. De inköpta exemplaren skall användas för en försöksverksamhet med läsfrämjande insatser i första hand inom barn- och ungdomsorganisationerna. Pengar beräknas i budgeten för centrala kostnader i samband med genomförandet av olika försöksprojekt.

Bibliotekens verksamhet stimuleras

Biblioteken har avgörande betydelse när det gäller att förbättra människors möjligheter att läsa bra böcker. Folkbiblioteksverksamheten är en kommunal angelägenhet och kommunernas insatser har ökat kraftigt under senare år. Biblioteksstandarden varierar emellertid fortfarande starkt från kommun till kommun.

De statliga insatserna för folkbiblioteken skall enligt propositionens förslag syfta till att minska standardskillnaderna mellan olika kommuner och att stimulera till en utveckling av den uppsökande verksamheten utanför de fasta biblioteken. En rad olika stödformer av engångskaraktär föreslås.

Upprustning. För bidrag till upprustning av biblioteksverksamheten i kommuner med svag biblioteksorganisation föreslås ett belopp av 1 milj. kr. Bidraget avses bl. a. gå till medieanskaffning och lokalupprustning.

Bokbussar. Bussarna har visat sig vara effektiva hjälpmedel särskilt för biblioteksverksamheten i glesbygd. Bidrag föreslås utgå med hela kostnaden för inköp av en bokbuss. För detta ändamål föreslås ett belopp av 2,2 milj. kr. Summan räcker till 12 bussar.

Invandrarlitteratur. För bidrag till de lokala bibliotekens inköp av litteratur på invandarspråk föreslås ett sammanlagt belopp av 0,7 milj. kr.

Arbetsplatsutlåning. Boklån på arbetsplatser bör stimuleras och för bidrag till sådan verksamhet föreslås ett belopp av 1 milj. kr. För att arbetsplatsutlåning skall bli framgångsrik är det nödvändigt att den förankras bland de anställda och planeras tillsammans med dem, framhåller utbildningsministern. Representanter för de anställda bör också engageras i den löpande verksamheten.

I propositionen framhålls även möjligheten att de anställda genom att använda medel ur arbetsmiljöfonderna själva tar initiativ till verksamhet med arbetsplatsutlåning. Verksamheten bör i så fall samordnas med den övriga biblioteksverksamheten i kommunen med det är naturligt att de anställdas synpunkter tillmäts en större betydelse i verksamhet som påbörjats på detta sätt än i en till vilken statsbidrag utgått.

För bidrag till lokala bibliotek föreslås ett belopp av totalt 5,5 milj. kr. Det innebär en ökning med 3,8 milj. kr. jämfört med nu utgående bidrag.

Länsbibliotek och lånecentraler får ökat stöd

Länsbiblioteken och lånecentralerna har viktiga uppgifter som komplement till de lokala folkbiblioteken främst i fråga om utlåningen av vissa speciella litteraturkategorier. En förstärkning föreslås av det statliga stödet. För länsbiblioteken föreslås en ökning från 1,9 milj. kr. till 2,6 milj. kr. och för lånecentralerna en ökning från 0,5 milj. kr. till 0,8 milj. kr.

Därutöver föreslås att länsbibliotek och lånecentraler får ett särskilt bidrag till inköp av litteratur på invandarspråk.

Filmpolitiken

Filmavtalet, som gäller till 1983, bör även i fortsättningen vara huvudinstrumentet för den statliga politiken på de delar av filmområdet som det

omfattar, framhåller utbildningsministern. Det finns emellertid också behov av kompletterande åtgärder på områden som inte omfattas av filmavtalet eller där tillräckligt omfattande insatser inte kan göras inom avtalets ram.

De förslag som, med utgångspunkt i filmutredningens arbete, läggs fram i propositionen syftar till att förstärka resurserna för filmproduktionen och för visning av kvalitetsfilm, att förbättra barnens möjligheter att se bra film i lämplig miljö och att få till stånd en samordnad film- och TV-politik.

Samarbete Sveriges Radio – Filminstitutet beträffande filmproduktion

På utbildningsministerns initiativ har ett avtal slutits mellan Svenska filminstitutet och Sveriges Radio om produktion av film. Avtalet innebär att Sveriges Radio och Filminstitutet vardera ställer 5 milj. kr. till förfogande i en fond för filmproduktion. I propositionen föreslås att Filminstitutet får ökade statsbidrag för att kunna fullfölja sina åtaganden enligt avtalet.

Av fondens 10 milj. kr. skall minst 7 milj. kr. användas för biografilm, minst 1 milj. kr. för kortfilm och minst 1 milj. kr. för barnfilm. Biografilmerna skall först visas på biograferna och därefter i television. Barn- och kortfilmerna blir efter visning i TV fria för visning också i t. ex. föreningar och filmklubbar. Fonden kan även finansiera barn- och kortfilmer som produceras för att direkt visas i sådana sammanhang.

Alternativ till biografernas filmrepertoar

I propositionen föreslås också åtgärder för att öka möjligheterna för publiken att få del av en bättre och mer varierad filmrepertoar. På mindre orter är möjligheterna att se kvalitetsfilm i dag mycket begränsade. De statliga insatserna inriktas på att ge stöd till olika initiativ för att skapa alternativ till den filmrepertoar som förekommer på de vanliga, kommersiella biograferna.

- Till Folkets husrörelsens verksamhet med spridning av kvalitetsfilm, Bio Kontrast, föreslås statsbidrag med 550 000 kr., en höjning med 350 000 kr.
- För övriga åtgärder på detta område föreslås sammanlagt 750 000 kr. Inom denna ram kan försöksverksamhet med distribution av långfilm i 16 mm-format och till olika initiativ med spridning av barnfilm särskilt inom organisationerna främjas.

Ökat stöd till barnfilm

På barnfilmområdet föreslås ökat stöd till produktion, import, distribution och information. Ett nytt samrådsorgan, *barnfilmrådet*, tillsätts. Rådet kommer att få representation för bl. a. barn- och ungdomsorganisationerna, filmarbetarna, statens ungdomsråd samt för kommunal verksamhet. Rådet kommer att fungera som samrådsorgan för de olika åtgärder på barnfilmområdet som Filminstitutet får resurser att genomföra och bör därutöver fungera som remissorgan.

Filminstitutets uppgifter på barnfilmområdet kommer att öka. Ett bidrag av 500 000 kr. föreslås till import av barnfilm. Filminstitutet föreslås också få sammanlagt 320 000 kr. för andra åtgärder på barnfilmområdet. Hit hör försök med distribution av barnfilm i nära samarbete med organisationer och andra som är verksamma på detta område. Filminstitutet kommer framdeles också att i samarbete med barnfilmrådet sköta den gransknings- och informationsverksamhet som Barnfilmkommittén hittills bedrivit. Produktionen av barnfilm främjas genom den samproduktion som Sveriges Radio och Filminstitutet skall inleda.

Invandrarnas kulturaktiviteter

Att ge invandrare och språkliga minoriteter möjligheter att bevara och utveckla egna kulturaktiviteter är ett viktigt led i samhällets invandrar- och minoritetspolitik. Också det svenska kulturlivet berikas genom impulser från invandrarnas ursprungskultur.

I propositionen behandlas förslag från invandrarutredningen om stöd till invandrarnas kulturaktiviteter. Flera av utredningens krav tillgodoses genom propositionens förslag till insatser på film- och litteraturområdena. I många fall kan invandrarna få stöd genom de allmänna bidrag som ges t. ex. till studiecirkelverksamhet, amatöraktiviteter och kulturprogram i föreningslivet.

- Tillgång till *litteratur* på det egna språket är en viktig förutsättning för att kunna behålla den egna kulturella identiteten. För bidrag till folkbibliotekens inköp av litteratur på invandarspråk för budgetåret 1975/76 föreslås ett belopp av sammanlagt 1,7 milj. kr. Stöd kan utgå till kommunala bibliotek, länsbibliotek och lånecentraler. Utbildningsministern framhåller att det är angeläget att minoritetsgrupperna själva, t. ex. genom deras olika organisationer, får medverka vid planeringen av bokinköpen.
- Frågan om minoritetsgruppernas tillgång till *teater* på det egna språket kommer att utredas av statens kulturråd i samarbete med Riksteatern. Bland annat kommer möjligheterna att inrätta en *finskspråkig ensemble* att undersökas.
- I den proposition om *lokalradio* som nyligen lagts fram betonas att de språkliga minoriteterna måste uppmärksammas också i de lokala programmen. Radioutredningen behandlar frågan om invandrarprogram i radions och televisionens riksprogram. En nordisk utredning har nyligen lagt fram förslag om TV-samarbete över gränserna. Förslaget övervägs på nordisk bas.

Barn och kultur

En rad förslag i kulturpropositionen och i årets budgetproposition gäller insatser för att stimulera kulturverksamhet bland barn och ungdom.

- Svenska Barnboksinstitutets resurser förstärks så att institutet kan bedriva en mer utåtriktad verksamhet.
- Den anslagsökning som föreslås för fria teater- och musikgrupper motiveras bl. a. med behovet av ökade insatser bland barn.
- Ett särskilt barnfilmråd tillsätts. Produktion, import och visning av barnfilm får ökat stöd.
- Utgivningen av barn- och ungdomslitteratur främjas.
- Försöksverksamhet med läsfrämjande åtgärder bland barn och ungdom startas.
- Stöd ges till produktion av svenska kvalitetsserier.

Förslagen läggs fram efter ett beredningsarbete i den *barnkulturgrupp* som i höstas knöts till utbildningsdepartementet för att barnkulturfrågorna skulle bli särskilt uppmärksammade i det pågående reformarbetet.

Kulturminnesvården får en modern organisation

Riksantikvarieämbetet får en modern och förstärkt organisation för att kunna svara mot den nya syn på kulturminnesvården som vuxit fram under senare år.

I den nya organisationen, *riksantikvarieämbetet och statens historiska museer*, behåller man sambandet mellan kulturminnesvård och historisk museiverksamhet. Förutom riksantikvarieämbetet föreslås den nya myndig-

heten omfatta tre museer, nämligen historiska museet, mynthistoriska museet och medelhavsmuseet samt därutöver en teknisk institution och Vitterhetsakademiens bibliotek.

Ett tjugotal nya tjänster föreslås bli inrättade inom myndigheten. Detta innebär för riksantikvarieämbetets del förstärkta resurser för såväl utredning och planering som för information, utbildning och allmän administration. Personalförstärkningen innebär också förbättrade arbetsmöjligheter för såväl den vetenskapliga som den utåtriktade museiverksamheten.

Genom inrättandet av den tekniska institutionen får ämbetet och museerna en kvalificerad service i fråga om föremåls- och textilkonservering samt fotoverksamhet. Institutionen skall också kunna utföra konserveringsuppgifter åt museerna ute i landet.

Anslagen till riksantikvarieämbetet och statens historiska museer ökas med sammanlagt 2 milj. kr. för nästa budgetår.

Vitterhetsakademien skall efter den 1 juli 1975 inte längre vara huvudman för riksantikvarieämbetet och statens historiska museum. Akademien och staten har i avtal enats om att det stora bestånd av fornminnesområden och kulturhistoriskt värdefulla byggnader, som staten och akademien gemensamt byggt upp och vårdat, även i fortsättningen skall förvaltas och vårdas av riksantikvarieämbetet.

Utskottet behandlar i detta sammanhang följande *motioner* nämligen
dels de under allmänna motionstiden väckta motionerna

1975:523¹ av fru Göthberg m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär

1. att skolöverstyrelsen och statens kulturråd ges i uppdrag att utarbeta ett aktionsprogram för vidgade kulturaktiviteter i skolan,
2. att skolöverstyrelsen får i uppdrag att i samband med uppföljningen av läroplanen precisera skolans kulturella målsättning enligt vad som anförts i motionen.

1975:784 av herr Hermansson m. fl. (vpk) vari hemställs att riksdagen beslutar

1. att hos regeringen begära förslag till en lag om normer för folkbibliotekens verksamhet,
2. att normerna för folkbibliotekens verksamhet skall fastställas av härför lämplig central myndighet, förslagsvis kulturrådet,
3. att statsbidrag skall kunna utgå till kommunerna för uppfyllande av dessa normer,

1975:792 av fru Mogård m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär en utredning om åtgärder för att väcka intresse för kultur hos barn och ungdom i den obligatoriska skolan,

¹ Motionen har hänvisats till utbildningsutskottet och sedermera överlämnats till kulturutskottet.

1975:793¹ av herr Molin (fp) såvitt gäller hemställan att riksdagen uttalar att samhälleligt stöd till bokutgivning bör omfatta också utgivningen av facklitteratur (yrkande 2'),

1975:1306 av herr förste vice talmannen Bengtson m. fl. (c, fp) vari hemställs att riksdagen beslutar

1. att Sveriges orkesterföreningars riksförbund ges uppdraget att fördela statsbidrag knutet till medlemsorkestrarnas verksamhet,

2. att Sveriges orkesterföreningars riksförbund via kulturrådet tilldelas ett anslag för budgetåret 1975/76 på 450 000 kr.,

1975:1310 av fröken Eliasson (c) och herr Sundman (c) vari hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det är angeläget att skyndsamma åtgärder vidtas för att möta den av kommersiella intressen dominerade medierevolution som pågår med hjälp av videogram-teknikerna,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att samhälls-behoven måste bevakas i fråga om produktionen och utnyttjandet av videogramteknikerna och att former för produktion och produktionsutnyttjande med tillgodoseende av samhälleliga behov snarast bör utvecklas,

3. att riksdagen begär att en parlamentarisk utredning skyndsamt tillsätts för att på ett samlat sätt kartlägga utvecklingen på videogramområdet och framlägga därav föranledda förslag till erforderliga samhällsinsatser för att möta och styra denna utveckling,

1975:1313 av herr Eriksson i Ulfsbyn (c) vari hemställs att riksdagen ånyo uttalar att en vidgad geografisk fördelning av den samhällsstödda kultur-verksamheten är ett verksamt medel att åstadkomma reell jämlikhet i kulturlivet,

1975:1328 av fru Ryding m. fl. (vpk) vari hemställs att ett förslagsanslag på 375 000 kr. anvisas till Sveriges Konstföreningars riksförbund för drift av den centrala verksamheten, enligt de riktlinjer som MUS 65 angett,

dels de i anledning av propositionen 1975:20 väckta motionerna

1975:1886 av herr Nilsson i Agnäs m. fl. (m, s, c, fp, vpk) vari hemställs att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1975:20 uttalar behovet av stöd till den samiska folkminoritetens kultur,

1975:1901 av herr Nilsson i Agnäs m. fl. (m, c, fp, vpk) vari hemställs att riksdagen hos regeringen uttalar att statens kulturråd i samband med sitt uppdrag att följa utvecklingen på bokmarknaden även i vad gäller fack-litteraturen bl. a. särskilt uppmärksammar samernas behov i detta avseende,

¹ Beträffande motivering till detta yrkande hänvisas till den till utbildningsutskottet remitterade motionen 1975:817.

1975:1902 av herr Svanström (c) vari hemställs att riksdagen beslutar uttala att Samfundet för hembygdsvård ur reservationsanslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål för budgetåret 1975/76 anvisas 106 000 kr. för sin kulturminnesvårdande verksamhet,

1975:1923 av herr Andersson i Örebro m. fl. (fp, c, m) vari hemställs att riksdagen beslutar att Myntkabinettet behåller sitt nuvarande nationellt och internationellt kända namn med ursprung från 1500-talet,

1975:1924 av herr förste vice talmannen Bengtson m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1975:20 beslutar

1. att ett filmråd inrättas, bestående av representanter för de i riksdagen representerade partierna, filmarbetarna, filmproducenterna, Landstingsförbundet och Kommunförbundet för att handha de samlade statliga åtgärderna på filmområdet,

2. att – med avslag på propositionens förslag beträffande anslag för filmvisning till Folkets husföreningarnas riksorganisation och andra centrala organisationer – till Filmrådet för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 1 300 000 kr.,

3. att ett visningsgarantisystem för biografifilm inrättas i enlighet med i motionen angivna riktlinjer,

4. att till Filmstöd för budgetåret 1975/76 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 250 000 kr. höjt reservationsanslag av 5 730 000 kr. (restaurering av äldre film),

5. att anvisa ett i förhållande till budgetpropositionens förslag med 1 000 000 kr. höjt anslag till statens institut för läromedelsinformation (SIL) för framställning av AV-läromedlet film med tyngdpunkten lagd på en hel-svensk filmproduktion,

6. att – med avslag på propositionens förslag om ett anslag på 4,5 milj. kr. till Filminstitutet för saminspelning av film med Sveriges Radio – anvisa motsvarande medel till filmrådet,

1975:1925 av herr Bohman m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen beslutar

1. att med avslag på regeringens proposition i denna del godkänna följande riktlinjer för försöksverksamhet med statligt litteraturstöd:

a. Litteraturstödet skall utgå till ny svensk skönlitteratur, skönlitteratur i översättning, barn- och ungdomslitteratur samt klassiker och utdelas enligt samma principer för alla fyra grupperna,

b. Det statliga litteraturstödet skall vara generellt och automatiskt verkande,

c. Stöd skall utgå till de boktitlar i ovannämnda grupper som beställts för inköp av minst 24 olika bibliotek i tillsammans minst 40 exemplar,

d. Förlagens motprestation skall bestå i att ett gratisexemplar tillställs varje A- och B-bokhandel samt att titeln trycks i viss minimiupplaga och att viss tids lagerhållning garanteras,

- e. Stödet skall utgå enligt arkersättningsprincipen,
 - f. Ingen restriktion skall gälla för hur stor andel av det totala stödet som kan utgå till ett förlag,
 - g. För statligt litteraturstöd för dessa fyra grupper skall för budgetåret 1975/76 beräknas ett statligt anslag om 11 000 000 kr.,
 - h. För försöksverksamheten med statligt litteraturstöd skall även i övrigt gälla de riktlinjer som angivits i denna motion,
2. att anslå för stöd av facklitteratur för budgetåret 1975/76 öskade 400 000 kr. samt hos regeringen anhålla om ytterligare utredning av frågan om statligt litteraturstöd till viss facklitteratur,
 3. att till Bidrag till vissa ändamål inom statens kulturråds ansvarsområde för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 25 260 000 kr.,
 4. att hos regeringen som sin mening ge till känna att statsmakterna inte bör medverka till den organisation och den fondbildning för gemensamt filmproduktionsstöd, varom Sveriges Radio och Filminstitutet träffat avtal,
 5. att hos regeringen anhålla om fortsatt utredning rörande förhållandet mellan filmområdet och televisionen, syftande till en vidare bas för samarbetet och en mindre utpräglad maktställning för Sveriges Radio inom filmområdet än vad som föreslås i propositionen,
 6. att hos regeringen begära att under anslaget Filmstöd 4,5 milj. kr. skall beräknas för bidrag till den s. k. H-fonden,
 7. att hos regeringen som sin mening ge till känna att ett särskilt barnfilmråd inte bör inrättas, utan att dettas tilltänkta uppgifter i stället bör åläggas Barnfilmkommittén och Filminstitutet i samarbete,
 8. att hos regeringen begära att under anslaget Bidrag till särskilda kulturändamål skall beräknas 275 000 kr. för Folkets husföreningarnas riksorganisation för försöksverksamhet med spridning av kvalitetsfilm och 275 000 kr. för Filminstitutet för försöksverksamhet med spridning av kvalitetsfilm via andra biografer än Folkets husföreningarnas,
 9. att till Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 560 000 kr.,

1975:1926 av herr Färdin m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1975:20 beslutar

1. att hos regeringen anhålla att utvecklingen inom bokhandeln, inklusive antikvariatsbokhandeln, blir föremål för särskilda undersökningar och att förslag till stödåtgärder läggs fram vid behov,
2. att det föreslagna stödet till utgivning av svensk skönlitteratur för vuxna ges en generell karaktär med krav på motprestation från förlagen i form av maximipris på berörda böcker eller vissa kostnadsfria leveranser till bokhandeln enligt i motionen angivna riktlinjer,
3. att till Bidrag till vissa ändamål inom statens kulturråds ansvarsområde för budgetåret 1975/76 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med

3 000 000 kr. höjt reservationsanslag på 21 660 000 kr. (stöd till utgivning av svensk skönlitteratur för vuxna),

4. att till Bidrag till folkbibliotek för budgetåret 1975/76 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 1 800 000 kr. höjt reservationsanslag på 19 336 000 kr. (bidrag till bokbussar och upprustning av lokala bibliotek),

5. att i skrivelse till regeringen som sin mening uttala vad som anförts i motionen beträffande användningen av anslaget för bidrag till folkbibliotek samt beträffande organisationen av bokutlåning på arbetsplatser,

6. att till Filmstöd för budgetåret 1975/76 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 250 000 kr. höjt reservationsanslag på 5 730 000 kr. (restaurering av äldre film),

7. att till ett nytt anslag Glesbygdsversamhet inom vissa organisationer för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag på 250 000 kr.,

8. att till Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader för budgetåret 1975/76 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 1 000 000 kr. höjt reservationsanslag på 3 160 000 kr.,

9. att till Bidrag till särskilda kulturella ändamål för budgetåret 1975/76 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 36 000 kr. höjt reservationsanslag på 13 978 000 kr. (Samfundet för hembygdsvård),

1975:1927 av herr Helén m. fl. (fp) vari hemställs att riksdagen

1. beslutar att nyutkommen svensk skönlitteratur skall ges ett generellt stöd enligt de riktlinjer som anges i motionen,

2. anvisar ett förslagsanslag på 5 milj. kr. för ändamålet,

3. begär att regeringen till nästa år förelägger riksdagen ett förslag till generell stödköpsordning även för översättningar av utländsk skönlitteratur,

4. begär att kulturrådet ges i uppdrag att utreda frågan om biblioteksersättning även till förlag enligt de riktlinjer som anges i motionen,

5. anvisar totalt 3 milj. kr. – 800 000 kr. mer än vad regeringen föreslagit – för budgetåret 1975/76 för bidrag till anskaffning av bokbussar,

6. uttalar att a) ett femårsprogram för anskaffning av bokbussar och b) ett tioårsprogram för utlåning på arbetsplatser m. m. bör genomföras enligt de riktlinjer som angivits av litteraturutredningen,

7. begär att en kungörelse utfärdas rörande biblioteksversamhetens mål och organisation, vari bl. a. principen om avgiftsfria boklån fastslås,

8. begär att regeringen nästa år lägger fram ett brett program för insatser för de läshandikappade.

9. anvisar 3 milj. kr. till Filminstitutet för budgetåret 1975/76 för stöd till produktion av svensk långfilm,

10. begär att förslag till stöd åt den fria kortfilmen enligt de riktlinjer som anges i motionen föreläggs nästa riksmöte,

11. anvisar 1,5 milj. kr. för budgetåret 1975/76 för försöksversamhet med visning av kvalitetsfilm enligt de riktlinjer som anges i motionen,

1975:1928 av herr Hermansson m. fl. (vpk) vari hemställs att riksdagen med godkännande av propositionen 1975:20 i övrigt måtte besluta

1. att Sveriges författarförbunds stödmodell antas för stöd till ny svensk skönlitteratur för vuxna samt debatt- och rapportböcker för vuxna i svensk originalutgåva,

2. att kulturrådet ges i uppdrag att arbeta fram ett förslag till stöd till facklitteraturen som innefattar en konstruktion med "förlagsnettopris",

3. att erforderliga medel, ytterligare 2 800 000 kr., anslås för att stödmodellen enligt SFF:s förslag skall kunna genomföras på försök,

4. att en bibliotekslag införs i enlighet med vår motion 1975:784,

5. att bestämmelserna för bidrag till kulturprogram inom föreningslivet ändras så att även biblioteken skall kunna erhålla sådant bidrag, i enlighet med litteraturutredningens förslag, och att erforderliga medel härför ställs till förfogande,

6. att 500 000 kr. anslås till läsfrämjande åtgärder bland vuxna på arbetsplatsen och att dessa används till att täcka bildningsförbundens kostnader,

7. att förslag utarbetas så att litteraturutredningens förslag kompletteras i vad gäller dessa läsfrämjande åtgärder för vuxna på så sätt att verksamheten får bedrivas på betald arbetstid,

8. att de av departementschefen föreslagna 4,5 milj. kr. till fonden enligt avtal mellan Svenska filminstitutet och Sveriges Radio avslås,

9. att 4,5 milj. kr. anslås till H-fonden för nästa budgetår,

10. att ge regeringen till känna vad som i motionen anförts angående en genomgripande ändring av Svenska filminstitutet eller en eventuell överflyttning av filmfrågorna under kulturrådet,

11. att omedelbart vidta åtgärder för att säkra ett ökat samhälleligt inflytande över distributionskedjan i vad gäller filmen,

12. att öka anslaget till centrubildningarna under 13.5 punkt 4 med 700 000 kr. till sammanlagt 2 milj. kr.,

1975:1929 av herr Jonasson (c) vari hemställs att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1975:20 beslutar att anslaget till lokal biblioteksverksamhet får utnyttjas till bidrag till uppbyggnad av alla typer av lokalt anpassade servicesystem, dvs. utöver bokbussar, arbetsplatsutlåning m. m. bland annat bokförmiddling genom lantbrevbärare,

1975:1930 av fru Jonäng (c) vari hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär att statligt lagerstöd skall utgå till antikvariater,

2. att riksdagen hos regeringen begär en utredning om antikvariaternas roll i det kulturpolitiska programmet,

1975:1931 av fru Mogård (m) vari hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer att under Bidrag till folkbibliotek för budgetåret 1975/76 beräknas

a) 5 117 000 kr. för lokal biblioteksverksamhet, varav 300 000 kr. för bidrag till inköp av litteratur på invandarspråk,

b) 3 620 000 kr. för länsbibliotek, varav 800 000 kr. för bidrag till inköp av litteratur på invandarspråk,

c) 1 400 000 kr. för lånecentraler, varav 600 000 kr. för bidrag till inköp av litteratur på invandarspråk,

1975:1932 av fröken Rogestam (c) och herr Jonsson i Alingsås (fp) vari hemställs att riksdagen anvisar ett med 2 milj. kr. förhöjt anslag om 15 942 000 kr. till Bidrag till särskilda kulturella ändamål, varav 4 milj. kr. avser bidrag till "experiment och utvecklingsarbete inom kulturell verksamhet bland amatörer",

1975:1933 av herr Sundman (c) vari hemställs att riksdagen beslutar att anslaget Bidrag till vissa ändamål inom statens kulturråds ansvarsområde skall utgå med 18 860 000 kr.,

1975:1934 av herr Sundman (c) vari hemställs att riksdagen beslutar att Kungliga myntkabinettet skall få behålla sitt ursprungliga och välkända namn,

1975:1957¹ av herr Bohman m. fl. (m) såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. godkänner de delmål som invandrarutredningen uppställt för en kulturpolitik för språkliga minoriteter,

2. uttalar att upprustning av bibliotekens bestånd av litteratur på minoritetsspråk skall fullföljas under flera budgetår.

1. Statligt litteraturstöd

Propositionen. Regeringen har i propositionen 1975:20 (avsnitt 11.2.1 och 11.2.2, s. 191–200, samt avsnitt 12, punkt 1 i hemställan, s. 251) föreslagit riksdagen att godkänna de riktlinjer för ett statligt litteraturstöd som departementschefen förordat.

Motioner. Utskottet behandlar i detta sammanhang motionerna 1975:793, yrkande 2, 1975:1901, 1975:1925, yrkande 1 och 2, 1975:1926, yrkande 2, 1975:1927, yrkande 1, 2 och 3, samt 1975:1928, yrkande 1 och 2.

Utskottet. Regeringens övervägande angående situationen på litteraturområdet har utmynnat i ett konstaterande att det är behövligt med statliga stödåtgärder. Mot detta konstaterande har det inte i de motioner som väckts

¹ Beträffande motivering till dessa yrkanden hänvisas till den till inrikesutskottet remitterade motionen 1975:1956.

Motionen 1975:1957 har remitterats till inrikesutskottet som sedermera överlämnat yrkandena 1 och 2 till kulturutskottet.

med anledning av propositionen gjorts några invändningar. Däremot har yrkanden framställts om en helt annan utformning och omfattning av stödet än som förordats i propositionen. Utskottet vill för sin del först anföra följande om behovet av ett litteraturstöd.

Sverige har internationellt sett en bred bokutgivning och detta gäller även skönlitteraturen. Det stora antalet titlar medför att den genomsnittliga försäljningen per titel blir begränsad. Detta i kombination med bl. a. att förlagsverksamheten är en personalintensiv bransch har medfört att bokpriserna stigit snabbt sedan 1960-talets början. Förlagens ekonomiska situation har förändrats, vilket resulterat i en mera restriktiv utgivningspolitik än tidigare. Detta har främst drabbat debutböcker, lyrik och övriga skönlitterära verk med liten presumtiv läsekrets samt seriös skönlitteratur i översättning. Omständigheterna är väl belysta i litteraturutredningens undersökningar.

Utredningens siffermaterial avser förhållandena fram t. o. m. 1970-talets början. I propositionen uttalas (s. 19) att utvecklingen inom förlagsbranschen efter år 1972 "i vissa avseenden" synes "vara mycket gynnsam". Utskottet kan inte ansluta sig till denna värdering. Förlagens lönsamhet har visserligen något förbättrats under de allra senaste åren, men detta har uppenbarligen skett genom en fortsatt omstrukturering av utgivningen i riktning mot färre titlar och på bekostnad av debutverk, lyrik och övrig svårsåld litteratur. In i denna bild kommer vidare förlagens satsningar på bokklubbar som möjliggör större upplagor och lägre priser på vissa utvalda titlar.

Det är alltså inte fråga om en ur litteraturens synpunkt gynnsam utveckling. Det rör sig snarare om de nedskärningar i utgivningen som på kort sikt leder till förbättrad lönsamhet för förlagen och som förutsågs av litteraturutredningen och diskuteras i dess slutbetänkande. Kostnadsutvecklingen den senaste tiden, inte minst i vad avser papper, pekar hän mot nya svårigheter för förlagsverksamheten. Utskottet anser att det finns ett starkt behov av statliga stödåtgärder inom litteraturområdet.

I motionen 1975:1925, yrkande 1, har föreslagits att riksdagen med avslag på propositionen i denna del godkänner i motionen angivna riktlinjer för en försöksverksamhet med statligt litteraturstöd till ny svensk skönlitteratur, skönlitteratur i översättning, barn- och ungdomslitteratur samt klassiker. Beträffande facklitteraturen yrkas i samma motion (yrkande 2) att riksdagen avslår regeringens förslag och begär ytterligare utredning.

I motionen 1975:1928 yrkas att en av Sveriges författarförbund angiven stödmodell antas i vad gäller stöd till ny svensk skönlitteratur för vuxna (yrkande 1). I detta ligger ett yrkande om avslag på propositionen i motsvarande del. Stöd enligt författarförbundets modell bör enligt motionen utgå även till debatt- och rapportböcker för vuxna i svensk originalutgåva. I motionens yrkande 2 hemställs att riksdagen beslutar att kulturrådet skall ges i uppdrag att arbeta fram ett förslag till stöd till facklitteraturen som innefattar en konstruktion med "förlagsnettopris".

Riksdagens beslut i fråga om utgivning av svensk skönlitteratur bör enligt

motionen 1975:1926, yrkande 2, innebära att stödet skall ha generell karaktär med krav på motprestation från förlagen i form av maximipris på berörda böcker eller vissa kostnadsfria leveranser till bokhandeln enligt i motionen angivna riktlinjer.

Även i motionen 1975:1927 begärs ett beslut av riksdagen att stödet till nyutkommen svensk skönlitteratur skall ges generell karaktär. Det föreslås utgå enligt riktlinjer som angivits i motionen (yrkande 1). Dessutom föreslås att riksdagen begär att regeringen nästa år lägger fram ett förslag om en generell stödköpsordning även i fråga om översättningar av utländsk skönlitteratur.

De nu redovisade motionsyrkandena går olika långt men ger alla uttryck åt den uppfattningen att propositionens förslag om litteraturstöd är behäftat med allvarliga brister. I motionerna har också framförts yrkanden om väsentligt större ekonomiska insatser än som föreslagits i propositionen. Vad gäller stödet till svensk skönlitteratur, som i propositionen beräknats utgå med 500 000 kr., föreslås i motionen 1975:1926 en ökning med 3 milj. kr., i motionen 1975:1927 en ökning med 4,5 milj. kr. och i motionen 1975:1928 en ökning med 2,8 milj. kr. inklusive föreslaget stöd till debatt- och rapportböcker. Mot propositionens förslag om anvisande av sammanlagt 4,4 milj. kr. till försöksverksamhet med litteraturstöd står ett förslag i motionen 1975:1925 om 11 milj. kr., däri inte inräknat stöd till facklitteraturen.

Utskottet anser att de invändningar som kan göras mot propositionens förslag om litteraturstöd sett som en helhet är så väsentliga att förslaget inte kan accepteras även om vissa moment i detsamma i och för sig inte behöver föranleda någon erinran. I detta läge finner utskottet det lämpligt att med utgångspunkt i de synpunkter och förslag i frågan som framförts i motionerna 1975:1925, 1975:1926, 1975:1927 och 1975:1928 i ett sammanhang redovisa de riktlinjer för ett statligt litteraturstöd som riksdagen enligt utskottets mening bör godkänna.

Ny svensk skönlitteratur

Enligt utskottets bedömning är inte obetydliga statliga insatser nödvändiga för att garantera en bred och breddad utgivning av ny svensk skönlitteratur. Erforderliga medel bör ställas till förfogande redan budgetåret 1975/76.

I propositionen föreslås ett stöd i efterhand till ett 50-tal titlar svensk skönlitteratur för vuxna. Det föreslagna totalbeloppet uppgår som nyss nämnts till 500 000 kr., alltså genomsnittligen 10 000 kr. per titel. Stödet föreslås fördelat genom ett juryförfarande.

Litteraturutredningen diskuterar i sitt huvudbetänkande grundligt problemen kring generellt respektive selektivt stöd såväl mera allmänt som särskilt med hänsyn till utgivningen av ny svensk skönlitteratur för vuxna. Utredningen framhåller att fördelarna med ett selektivt stöd är uppenbara. Stödet kan då styras till den del av utgivningen som bäst behöver det. Nackdelarna är emellertid också uppenbara: en sådan välmenande styrning riskerar alltid att, med utredningens ord, bli "otillbörlig". Efter att ha vägt

nackdelar och fördelar mot varandra beslöt utredningen förorda ett "generellt" stöd för den nya svenska vuxenlitteraturen. Riskerna med ett "selektivt" stöd framstod som för stora.

Vad man i realiteten har att välja mellan är å ena sidan en stödform som förutsätter en bedömning, titel för titel, av en snävt sammansatt nämnd eller jury, å andra sidan ett stöd som utgår "efter automatiskt verkande regler inom på förhand angivna ramar". Litteraturutredningen har visat att det finns möjligheter att etablera en statlig stödinsats för ny svensk skönlitteratur som arbetar efter sådana automatiskt verkande regler. Utskottet, som finner att invändningarna mot ett selektivt stöd är av avgörande principiell betydelse, anser att statligt stöd till ny svensk skönlitteratur i princip bör utgå efter de regler som förordats av litteraturutredningen.

Utredningens förslag begränsas till de verk som av bibliografiska institutet vid Kungl. biblioteket hänförs till avdelningarna Hc (s) Samlingar, Hc 01 Romaner och noveller m. m., Hc 018 Aforismer, Hc 02 Dramatik, Hc 03 Poesi och Hc 04 Essäer.

Utredningen påpekar att avgränsningen inte är helt tillfredsställande. I vissa hänseenden är den snäv trots att möjligheter finns att dubbelklassificera vissa böcker – dvs. hänvisa dem såväl till skönlitteraturavdelning enligt ovan som till viss fackavdelning. Utredningen föreslår av detta skäl att en nämnd inrättas som dels avgör eventuella besvärssärenden, dels fortlöpande följer klassifikationssystemets utveckling.

Utredningen föreslår vidare att stöd skall utgå till ny svensk litteratur med ovan angivna gränsdragningar endast under förutsättning att utgivna titlar inköpts i minst 40 exemplar av minst 24 bibliotek. Med denna restriktion vill man sälla bort de böcker som till innehåll och konstnärligt värde är alltför triviala.

Enligt utskottets uppfattning kan man f. n. inte nå fram till en mera distinkt avgränsning av stödberättigad svensk skönlitteratur för vuxna än den som angivits av litteraturutredningen. Utskottet ansluter sig därför till utredningens förslag. Automatiskt fungerande stöd bör sålunda kunna utgå till ny svensk skönlitteratur i princip enligt ovan angivet kvalifikations-system. Tolkningen av vad som bör inrymmas inom begreppet skönlitteratur kan dock inte alltid anses avgjord genom bibliografiska institutets klassificering. Som litteraturutredningen anför bör bedömningen vara generös och möjlighet finnas att i undantagsfall få till stånd en prövning i särskild ordning. En dylik prövning liksom uppgiften att följa klassifikationssystemets utveckling bör ankomma på statens kulturråd och dess nämnd för litteratur och bibliotek.

Den av litteraturutredningen angivna begränsningen att stöd skall utgå endast till verk som inköpts av minst 24 folkbibliotek i minst 40 exemplar framstår som i princip riktig och lämpligt avvägd. Bibliotekens inköpspolitik förändras emellertid undan för undan. Av detta skäl bör statens kulturråd noggrant följa utvecklingen också på detta område.

Ett undantag från regeln 24/40 bör emellertid enligt utskottets mening prövas redan första året. För prosadebuter samt för avdelningarna Aforismer, Dramatik, Poesi och Essäer bör stöd utgå redan vid inköp av 24 exemplar av 24 bibliotek. Utskottet följer här de synpunkter som framförts i ett remissyttrande från Bibliotekstjänst. Det kan påpekas att enligt uppgifter från Bibliotekstjänst inköps t. ex. lyrikdebuter regelmässigt av landets 24 länsbibliotek samt av Lunds stadsbibliotek.

Vid tillämpningen av 24/40-regeln och även vid det nu angivna undantaget från denna måste kulturrådet uppmärksamma även bokinköp som sker vid sidan av Bibliotekstjänst.

Litteraturutredningen föreslog att ett statligt stöd till svensk skönlitteratur skulle förknippas med en compensation från förlagens sida i form av att 1 250 gratisexemplar ställdes till bibliotekens och bokhandelns förfogande. Avsikten med detta var bl. a. att stödet skulle få litteraturspridande effekter, att böckerna skulle bli mera tillgängliga för köpare och att bibliotekens låntagare skulle få bättre information om böckernas existens och innehåll.

Mot detta led i utredningens förslag har riktats kritiska anmärkningar som bör beaktas. Gratisleveranserna till biblioteken och sambindning av böckerna enligt utredningens förslag skulle innebära vissa kostnader för staten beräknade till ca 1,3 milj. kr. Enligt utskottets mening bör detta led i motprestationen utgå.

Litteraturutredningens undersökningar visar att den omständigheten att böcker finns lätt tillgängliga för inköp är av stor betydelse för förvärv och läsande av böcker. Sverige har ett internationellt sett tämligen väl fungerande bokhandelssystem med ett större antal välsorterade boklådor än de flesta jämförbara länder.

Situationen för bokhandeln synes emellertid ha försämrats sedan dispensen från bruttoprisförbudet slopades för en del år sedan. Det avtal som därefter träffats mellan förläggarna och bokhandeln garanterar inte längre att åtminstone ett exemplar av varje nyutgiven titel finns tillgängligt i alla boklådor.

Enligt utskottets mening bör ett stöd till bokutgivningen förknippas med skyldighet för förläggarna att gratis överlämna ett exemplar av varje stödd titel till varje fackbokhandel och varje något så när sorterad s. k. B-bokhandel. En sådan motprestation kan genomföras smidigt och utan administrativa kostnader för staten. Antalet mottagare uppgår f. n. till ca 450. Gratisböckerna innebär en liten men viss subvention till bokhandeln. Den innebär också ett inkomstbortfall för förlagen, till vilket hänsyn bör tas vid fastställande av litteraturstödet storlek.

Litteraturutredningen föreslår att stödet till ny svensk skönlitteratur skall utgå efter den s. k. arkersättningsprincipen, dvs. med ett fast grundbelopp per titel och ett rörligt belopp knutet till det antal tryckark som den stödda boken innehåller. Det stödbelopp som utredningen föreslår motsvarar ca 15 500 kr. för en genomsnittlig prosatitel och ca 7 500 kr. för en genomsnittlig

lyriktitel. För originalutgåva i pocket förordas ett lägre stödbelopp. Utskottet föreslår att ersättningen bestäms med utgångspunkt i de belopp som litteraturutredningen räknat med. Beloppen bör dock justeras med hänsyn dels till prisutvecklingen, dels till den ändring av utredningens förslag om motprestation från förlagens sida som utskottet nyss förordat. Det bör få ankomma på statens kulturråd att efter överläggningar med förlagens, bokhandelns och författarnas organisationer besluta om storleken av såväl grundbelopp som rörligt belopp.

Litteraturutredningen räknade med en ram av 400 stödberättigade titlar som en första målsättning, vilket motsvarade en kostnad av 5,4 milj. kr., varav 4,65 milj. kr. till prosalitteratur och 0,75 milj. kr. till lyrik.

En genomgång av den svenska utgivningen april 1973 till april 1974 visar att uppskattningsvis mellan 300 och 350 titlar skulle kunna komma i fråga för stöd enligt ovan angivna riktlinjer. Den utgivningsstimulans som ett statligt stöd kan innebära låter sig svårigen beräknas i förväg. Utgivningens omfattning budgetåret 1975/76 torde redan nu i huvudsak vara bestämd och kommer sannolikt att ligga på oförändrad eller något höjd nivå. Ett nu fattat beslut om statliga stödsatser kommer alltså att få märkbara konsekvenser i form av ökad utgivning först hösten 1976. För budgetåret 1975/76 räknar utskottet med ett medelsbehov av 4,8 milj. kr.

Litteraturutredningen förordade att högst 25 procent av antalet stödda titlar skulle få utgöra lyrik. Enligt utskottets mening bör det ankomma på kulturrådet att avgöra i vad mån en sådan fördelningsregel är nödvändig och var i så fall en gräns bör sättas.

Litteraturutredningen föreslog vidare att det statliga stödet skulle begränsas på så sätt att ett förlag inte kunde få mer än 20 procent av det totala stödet. Avsikten med detta var att det statliga stödet skulle motverka en förlagskoncentration. Utskottet finner det föga sannolikt att ett och samma förlag i framtiden kommer att stå för mer än en femtedel av den totala utgivningen av ny svensk skönlitteratur. Skulle så bli fallet förutsätter utskottet att en begränsning av stödet måste komma i fråga.

Utskottet föreslår att av staten stödda titlar skall utges i viss minimiupplaga och att förlagen skall garantera viss lagerhållning under ett antal år. Överenskommelse härom kan träffas mellan statens kulturråd och förlagen.

I debatten och inte minst från Sveriges författarförbund har den synpunkten framförts att ett statligt utgivningsstöd bör förknippas med krav på en låg prissättning av ny svensk skönlitteratur. Som nämnts har bokpriserna, även pocketpriserna, stigit snabbt i Sverige. Litteraturutredningen som ingående penetrerat problemet har prövat olika möjligheter att åstadkomma en sänkning av bokpriserna och gjort den bedömningen att en radikal sänkning av priserna på nyutgivna svenska titlar mera allmänt inte kan ske med statligt stöd utan insatser som är flerfaldigt större än de som utredningen föreslagit. Genomgripande åtgärder på detta område skulle få svåröverskådliga verkningar på förlagsstrukturen och bokutgivningen och

även ha mycket påtagliga följder för ersättningarna till upphovsmännen. Utredningen har inte lyckats anvisa något sätt att lösa detta komplicerade problem.

Utskottet betraktar det som starkt oroande att bokpriserna stigit snabbt under 1960-talet. Efter de allra senaste årens relativt måttliga stegring synes det föreligga påtagliga risker för nya kraftigare prishöjningar. Som ovan framgått föreslår utskottet att frågan om arkersättningens storlek skall göras till föremål för överläggningar mellan statens kulturråd och bokbranschens företrädare. Det är nödvändigt att böckernas prisnivå därvid fortlöpande diskuterar och analyseras. Rimligen bör därvid underlag framkomma för förslag om prisstegringshämmande åtgärder som är av betydelse för såväl den skönlitterära utgivningen i vid mening som bokutgivningen i dess helhet. Utskottet som i det följande föreslår läsfrämjande åtgärder vill betona betydelsen av att även andra möjligheter att stimulera efterfrågan på böcker ingående prövas.

Med det nu anförda har utskottet tagit ställning för grundprinciperna i litteraturutredningens förslag till stöd för utgivning av svensk skönlitteratur. Utskottet vill betona att det är fråga om en försöksordning och att den närmare utformningen av stödet fortlöpande måste övervägas och vid behov korrigeras.

Skönlitteratur i översättning

Litteraturutredningen påpekar i sitt slutbetänkande att översättningen av utländsk skönlitteratur stagnerat. Översättningarna utgör numera främst s. k. underhållningslitteratur med tämligen stor presumtiv köp- och läsekrets. Utredningens majoritet framhåller att den kvalificerade utländska litteraturens betydelse för svensk skönlitteratur och svensk kulturdebatt inte får underskattas, men har inte ansett sig kunna föreslå någon automatiskt verkande stödform för översättningar. Skälet är främst att antalet tänkbara titlar är oöverskådligt stort.

I propositionen föreslås ett selektivt efterhandsstöd för utgivning av skönlitteratur för vuxna i översättning. För detta ändamål beräknas för budgetåret 1975/76 1 milj. kr.

Med hänsyn till de svårigheter som litteraturutredningens majoritet ansett vara för handen kan utskottet nu acceptera ett selektivt efterhandsstöd för utgivning av skönlitteratur för vuxna i översättning men anser att detta i inte ringa grad bör inriktas mot udda språk- och kulturområden. Ett senare, mera omfattande stöd till seriös skönlitteratur för vuxna i översättning bör enligt utskottets mening i största möjliga utsträckning utgå efter automatiskt verkande regler.

Klassiker

Litteraturutredningen påpekar också att utgivningen av klassiker har stagnerat och att en påtaglig bristsituation uppstått i fråga om både svenska

och utländska verk. Ett statligt utgivningsstöd är därför enligt utredningen behövligt. Propositionen följer i stort sett utredningen och föreslår att 1 milj. kr. anvisas kommande budgetår till förhandsstöd till utgivning av klassiker i översättning samt allmänt erkänd svensk och översatt utländsk 1900-talslitteratur för vuxna. Beloppet motsvarar ca 60 titlar, därav ca 20 svenska och ca 40 utländska. Vidare föreslås ett lagerstöd om 200 000 kr.

Utskottet tillstyrker att stöd utgår enligt dessa regler och med angivna belopp.

I propositionen har uttalats att statens kulturråd bör ha möjligheter att genom kontakt med förlag ta initiativ till utgivning. Utskottet finner det inte lämpligt att kulturrådet på detta sätt ges en formell initiativrätt.

Facklitteratur

Som ovan framgått har utskottet i fråga om stöd åt ny svensk skönlitteratur föreslagit betydande förstärkningar i jämförelse med propositionen. Utskottet har därvid i huvudsak följt litteraturutredningens förslag. De avgränsningar som utredningen funnit nödvändiga har kritiserats i remissyttranden och debatt. En del av denna kritik har gällt det förhållandet att den typ av facklitteratur som har samhällsdebatterande och informativ karaktär utesluts.

Departementschefen har i propositionen framhållit att det är angeläget att utgivningen av fack- och debattlitteratur har stor bredd. Han har emellertid inte varit beredd att förorda annat stöd än som föreslagits av litteraturutredningen, dvs. stöd till översättning av vissa internationella standardverk.

Utskottet godtar propositionens förslag. Enligt utskottets mening är det emellertid av stor betydelse att de svenska samhällsdebatterande böckerna, däribland s. k. rapportböcker, snarast kan fogas in i ett statligt stödssystem. Just inom denna sektor är det särskilt angeläget att finna automatiskt verkande stödregler så att en bedömning titel för titel undviks. Det bör vara möjligt att utarbeta sådana regler. Förslag till en försöksordning bör föreläggas 1975/76 års riksmöte.

Vad beträffar kulturrådets nyssnämnda uppgift att följa utvecklingen på facklitteraturens område vill utskottet med anledning av motionen 1975:1901 betona att även samernas behov av facklitteratur därvid bör beaktas. Med detta uttalande tillstyrker utskottet denna motion.

Utskottet har inte underlag för att föreslå riksdagen ett uttalande av så bindande innebörd som det som föreslagits i motionen 1975:793, yrkande 2. I viss mån kan detta yrkande, som framställdes under allmänna motionstiden, dock anses tillgodosett genom att riksdagen, som utskottet förordat, ansluter sig till departementschefens ståndpunkt ifråga om facklitteraturen.

Med det nu sagda har utskottet alltså tillstyrkt anvisande för nästa budgetår av 400 000 kr. till stöd för översättningar av internationella standardverk.

Barn- och ungdomslitteratur

Enligt litteraturutredningen är ett generellt stöd till barn- och ungdomslitteraturen f. n. icke motiverad eftersom denna utgivningssektor expanderat starkt och företer rimlig lönsamhet. Utredningen föreslår däremot ett selektivt efterhandsstöd. Detta skulle utformas så att 100 titlar inköps av staten till ett högsta pris av 8 kr. per bok och i 1 500 exemplar att fördelas på bokhandel och bibliotek.

I propositionen föreslås dels ett efterhandsstöd i huvudsak enligt utredningens konstruktion, dels ett förhandsstöd för böcker med höga framställningskostnader (främst svenskproducerade böcker med illustrationer). Förhandsstöd föreslås vidare kunna utgå till återutgivning av tidigare publicerade böcker samt försöksvis till produktion av svenska kvalitetsserier.

Utskottet tillstyrker en försöksanordning med stöd i förhand till den kategori böcker som anges i propositionen. Även produktionsstöd till kvalificerade serier bör utgå inom ramen för detta stöd. För nu angivna ändamål bör beräknas 500 000 kr. Det i propositionen föreslagna selektiva efterhandsstödet anser sig utskottet däremot inte kunna godta. Enligt utskottets mening är det av samma skäl som angetts för stödet till svensk skönlitteratur för vuxna angeläget att ett automatiskt verkande system för stöd till utgivning av barn- och ungdomslitteratur kommer till stånd snarast möjligt. Förslag härom bör utarbetas och om möjligt föreläggas 1975/76 års riksmöte.

Liksom i fråga om utgivningen av klassiker anser utskottet beträffande utgivningen av barn- och ungdomsböcker att det inte är lämpligt att kulturrådet ges den form av initiativrätt som föreslagits i propositionen. Utskottet vill också avvisa propositionens tanke att en titel som erhållit förhandsstöd i 1 000 exemplar skall överlämnas till staten för att ställas till förfogande för i första hand barn- och ungdomsorganisationer. Dessa organisationer kan givetvis få stor betydelse för läsfrämjande åtgärder bland barn och ungdom men bör själva ha avgörandet då det gäller val av böcker.

Uppslagsverk

Litteraturutredningen framhåller att utgivningen av seriösa encyklopedier numera av ekonomiska skäl framstår som omöjlig. De tre största svenska uppslagsverken har slutsållts under loppet av år 1973. Utredningen föreslår att statsmakterna omedelbart låter utreda de problem som hänger samman med en statssubventionerad encyklopediutgivning.

Departementschefen anmäler i propositionen att han har för avsikt att föreslå att en arbetsgrupp tillsätts för att närmare utreda frågan om behovet av stöd till utgivande av ett svenskt uppslagsverk.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att denna fråga är ytterligt viktig och betydelsefull och att en arbetsgrupp måste tillsättas. Utskottet vill dock påpeka att motsvarande problem föreligger i de nordiska grannländerna. Det får inte bedömas som osannolikt att frågan om tillkomsten

av ett nytt, omfattande och seriöst uppslagsverk bäst kan lösas i nordiskt samarbete.

Sammanfattningsvis innebär vad utskottet nu anfört angående principerna för ett statligt litteraturstöd att utskottet dels tillstyrker motionen 1975:1901, dels föreslår att riksdagen med anledning av propositionen 1975:20 ävensom motionerna 1975:1925, yrkande 1 och 2, 1975:1926, yrkande 2, 1975:1927, yrkande 1, 2 och 3, samt 1975:1928, yrkande 1, 2 och 3, godkänner de riktlinjer för ett statligt litteraturstöd som utskottet förordat.

Den medelsanvisning som i propositionen beräknas till statligt litteraturstöd föreslås utgå ur reservationsanslaget Bidrag till vissa ändamål inom statens kulturråds ansvarsområde. En konsekvens av den bidragskonstruktion som utskottet förordat i fråga om ny svensk skönlitteratur är emellertid att medel för detta ändamål bör anvisas under ett anslag med förslagsanslags natur. I riksstaten bör därför uppföras ett nytt förslagsanslag, lämpligen med rubriken Stöd till utgivning av ny svensk skönlitteratur m. m. Under detta anslag bör för budgetåret 1975/76 anvisas 4 800 000 kr. Under punkten 15 i det följande återkommer utskottet till frågan om denna medelsanvisning liksom till frågan om anvisande av medel till stöd för utgivning av övriga litteraturkategorier.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet
att riksdagen

dels med bifall till motionen 1975:1901 uttalar att statens kulturråd då det följer utvecklingen på bokmarknaden i vad gäller facklitteraturen även bör uppmärksamma samernas behov av dylik litteratur,

dels beträffande riktlinjer för statligt stöd till utgivning av ny svensk skönlitteratur, skönlitteratur i översättning, klassiker, facklitteratur samt barn- och ungdomslitteratur med anledning av propositionen 1975:20 och motionerna 1975:1925, yrkande 1 och 2, 1975:1926, yrkande 2, 1975:1927, yrkande 1, 2 och 3, samt 1975:1928, yrkande 1 och 2, ävensom med avslag på motionen 1975:793, yrkande 2, godkänner de riktlinjer som utskottet förordat.

2. Stöd till nyetablering av förlag

Propositionen. Regeringen har i propositionen (avsnitt 11.2.3, s. 200–201, samt avsnitt 12, punkt 2 i hemställan, s. 251) föreslagit riksdagen att medgiva att statsgaranti för lån till nyetablering av förlag m. m. under budgetåret 1975/76 beviljas intill ett belopp av 2 000 000 kr.

Motion. Utskottet behandlar i detta sammanhang motionen 1975:1927, yrkande 4.

Utskottet vill med bestämdhet framhålla att en rik, mångsidig och levande litteratur förutsätter en utgivningsstruktur med många förlag och olika former av förlagsverksamhet. Vad utskottet förordat i det föregående, främst i fråga om försöksverksamhet med stöd åt utgivning av ny svensk skönlitteratur, innebär påtagliga fördelar för de mindre och medelstora förlagen.

Av litteraturutredningens undersökningar framgår att utgivning av böcker i och för sig inte gynnas av stordriftsformer. Det är möjligt att driva förlagsverksamhet i tämligen liten skala. Risker föreligger dock att likviditetsproblem kan uppstå, men dessa risker kommer att i inte ringa grad motverkas av föreslagna stödåtgärder.

Startandet av ett nytt förlag kräver inte särskilt stora kapitalinsatser men de resurser som behövs kan ofta vara svåra att anskaffa. Förhållandet har påpekats av litteraturutredningen. Med utgångspunkt i detta föreslår departementschefen i propositionen att staten genom kreditgarantier dels underlättar situationen för de mindre förlagen, dels stimulerar tillkomsten av nya förlag. Ramen för kreditgarantierna föreslås som redan nämnts till 2 milj. kr. och avsikten är att frågan om bidrag för täckande av eventuella förluster skall prövas inom ramen för anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål.

Under senare år har flera mindre förlag kommit till stånd. Detta betyder dock inte att det föreslagna garantisystemet är obehövligt. Tvärtom vill utskottet ifrågasätta om den angivna kreditgarantiramen, 2 milj. kr., är tillräcklig. Utskottet anser sig dock inte nu ha underlag för att föreslå en höjning utan biträder propositionens förslag på denna punkt. Utskottet förutsätter att utvecklingen noga följs av statens kulturråd och att nya former för utgivning bl. a. betingade av den trycktekniska utvecklingen som underlättar för författare att utge böcker på eget förlag därvid beaktas.

Utskottet anser inte att riksdagen nu i enlighet med yrkande 4 i motionen 1975:1927 hos regeringen bör begära att kulturrådet ges i uppdrag att utreda frågan om bibliotekstersättning även till förlag enligt riktlinjer som angivits i motionen. Utskottet avstyrker alltså detta yrkande.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med bifall till propositionen 1975:20 medger att statsgaranti för lån till nyetablering av förlag m. m. under budgetåret 1975/76 beviljas intill ett belopp av 2 000 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionen 1975:1927, yrkande 4, om utredning av frågan om bibliotekstersättning även till förlag.

3. Stöd till bokhandel och antikvariat

Motioner. Utskottet behandlar under denna rubrik motionerna 1975:1926, yrkande 1, och 1975:1930.

Utskottet. I motionen 1975:1926 har yrkats att riksdagen hos regeringen skall anhänga att utvecklingen inom bokhandeln, inklusive antikvariatsbokhandeln, blir föremål för särskilda undersökningar och att förslag till stödåtgärder läggs fram vid behov.

Antikvariatsbokhandelns förhållanden tas också upp i motionen 1975:1930 i vilken hemställs att riksdagen hos regeringen begär dels att statligt lagerstöd skall utgå till antikvariatet, dels att en utredning görs om antikvariatens roll i det kulturpolitiska programmet.

Utskottet anser det uppenbart att den svenska bokhandeln befinner sig i en ekonomiskt besvärande situation. Denna hänger till en del samman med konsekvenserna av att dispensen från bruttoprisförbudet på böcker slopades för ett antal år sedan. Litteraturutredningens undersökningar visar att möjligheten att köpa seriös litteratur är av stor vikt för bokläsandet.

Propositionen innehåller inga förslag om stöd för bokhandeln. Enligt utskottets uppfattning är en effektivt fungerande och väl spridd bokhandel av mycket stor betydelse. Utskottets förslag om att det statliga stödet till bokutgivning skall förknippas med krav att varje stödd titel gratis ställs till bokhandelns förfogande i ett exemplar innebär ett visst stöd. Utskottet bedömer det därutöver som mycket angeläget att bokhandelns situation analyseras och granskas och att – om så befinns påkallat – förslag läggs fram om stödåtgärder. Från bokhandelns sida har framförts önskemål om ett lagerstöd. Av flera skäl bör särskilt denna stödform undersökas.

Litteraturutredningen har inte diskuterat antikvariatsbokhandelns villkor och situation. Antikvariatens betydelse för tillhandahållandet och försäljningen av något äldre litteratur, likaväl som av klassiker, har länge underskattats. Antikvariatens lönsamhet har, såvitt utskottet kan bedöma, under senare år försämrats. Ett lagerstöd framstår som angeläget också för denna sektor av bokhandeln.

Utskottet förutsätter att regeringen snarast låter utföra en granskning av bokhandelns situation och att om möjligt förslag om stödåtgärder föreläggs redan 1975/76 års riksmöte.

Vad utskottet nu anfört med anledning av motionerna 1975:1926, yrkande 1, och 1975:1930 bör riksdagen som sin mening ge till känna för regeringen. Utskottet hemställer

att riksdagen med anledning av motionerna 1975:1926, yrkande 1, och 1975:1930 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört angående stöd till bokhandeln och antikvariat.

4. Läsfrämjande åtgärder

Propositionen. Under denna rubrik i propositionen (avsnitt 11.2.4, s. 202–204) behandlas behovet av läsfrämjande åtgärder för barn och ungdom och det förutsätts att en viss begränsad försöksverksamhet skall komma till stånd. Kostnaderna för denna föreslås för nästa budgetår få utgå ur anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål.

Motioner. I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna 1975:1927, yrkande 8, och 1975:1928, yrkande 6 och 7.

Utskottet delar departementschefens uppfattning om betydelsen av en försöksverksamhet med läsfrämjande åtgärder för barn och unga och har ingen erinran mot att eventuella kostnader härför belastar anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål.

Som framhållits i motionen 1975:1927 finns det emellertid också ett stort behov av dylika åtgärder inom de stora grupper som lider av läshandikapp av skilda slag. Utskottet förutsätter att denna fråga studeras ingående och att förslag om behövliga åtgärder därefter föreläggs riksdagen. Utskottet anser det emellertid inte möjligt att räkna med att ett förslag kan föreligga redan nästa år och avstyrker därför yrkande 8 i motionen 1975:1927.

Utskottet avstyrker de i motionen 1975:1928 framställda yrkandena om anvisande av 500 000 kr. till läsfrämjande åtgärder bland vuxna på arbetsplatser och om utarbetande av förslag om rätt att bedriva verksamhet under betald arbetstid.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen avslår motionen 1975:1927, yrkande 8, om ett program för insatser för de läshandikappade,
2. att riksdagen avslår motionen 1975:1928, yrkande 6 och 7, om läsfrämjande åtgärder bland vuxna på arbetsplatser.

5. Folkbibliotek

Propositionen. Regeringen har i propositionen (avsnitt 11.3.1 och 11.3.2, s. 205–215, samt avsnitt 12, punkt 3 a i hemställan, s. 251) föreslagit riksdagen att godkänna de i propositionen förordade grunderna för statsbidrag till viss verksamhet vid lokala folkbibliotek.

Motioner. I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna 1975:784, 1975:1926, yrkande 5, 1975:1927, yrkande 6 och 7, 1975:1928, yrkande 4 och 5, samt 1975:1929.

Utskottet. I inledningen till propositionens avsnitt om folkbiblioteken berörs frågan om lagstiftning på biblioteksområdet. Det konstateras att ett

medel att komma till rätta med standardskillnader på biblioteksområdet mellan kommunerna ibland ansetts vara att i lag ålägga kommunerna att svara för en viss minimistandard. Departementschefen uppehåller sig ingående vid denna fråga och redovisar en rad skäl som talar emot en lagstiftning. Hans slutsats blir att en sådan inte bör komma i fråga och han erinrar om att han intog samma ståndpunkt i förra årets kulturproposition (1974:28) och att riksdagen vid behandlingen av denna proposition inte gav uttryck åt någon annan uppfattning.

I den under allmänna motionstiden väckta motionen 1975:784 hemställs att riksdagen beslutar dels att hos regeringen begära förslag till en lag om normer för folkbibliotekens verksamhet (yrkande 1), dels att normerna för folkbibliotekens verksamhet skall fastställas av härför lämplig central myndighet, förslagsvis kulturrådet (yrkande 2), dels att statsbidrag skall kunna utgå till kommunerna för uppfyllande av dessa normer (yrkande 3). En erinran om denna motion görs i motionen 1975:1928. I motionens yrkande 4 hemställs att riksdagen beslutar att en bibliotekslag införs i enlighet med motionen 1975:784.

I motionen 1975:1927 har bl. a. uttalats att det tidigare ansetts ingå i den allmänt vedertagna målsättningen för verksamheten vid folkbiblioteken att boklånen skall vara avgiftsfria. Motionärerna befarar att principen om fria boklån inte längre är lika självklar och hemställer att riksdagen begär att en kungörelse utfärdas rörande biblioteksverksamhetens mål och organisation, vari bl. a. principen om avgiftsfria boklån slås fast (yrkande 7).

Gemensamt för motionerna 1975:784, yrkande 1, 1975:1927, yrkande 7, och 1975:1928, yrkande 4, är önskemålet att statsmakterna skall fastställa regler för folkbibliotekens verksamhet.

Utskottet anser att det i propositionen anförts övertygande skäl mot en bibliotekslagstiftning och avstyrker därför nu ifrågavarande yrkanden i motionerna 1975:784, 1975:1927 och 1975:1928. Detta innebär inte att utskottet underskattar värdet av fria boklån. Tvärtom vill utskottet kraftigt betona betydelsen av att man slår vakt om principen att bibliotekens samlingar skall vara fritt tillgängliga utan avgift.

Av den ståndpunkt utskottet intagit till frågan om en bibliotekslagstiftning följer att utskottet avstyrker även yrkandena 2 och 3 i motionen 1975:784.

I propositionen föreslås, som nyss nämnts, att riksdagen skall godkänna i propositionen förordade grunder för statsbidrag till viss verksamhet vid de lokala folkbiblioteken. I huvudsak och i mycket kort sammanfattning innebär dessa grunder att det statliga stödet skall vara selektivt och i princip av engångskaraktär, att det skall syfta till en utjämning av biblioteksstandarden mellan kommunerna, att utgående bidrag skall vara så stort att det får en avgörande betydelse för den avsedda verksamheten men i regel, nämligen om inte särskilda skäl föranleder annat, endast motsvara en del av kommunens kostnader. De delar av det lokala biblioteksarbetet som de statliga insatserna enligt propositionen f. n. bör inriktas på är bokbuss-

verksamheten, arbetsplatsutlåningen och litteraturförsörjningen för invandrare. Därutöver bör staten kunna lämna bidrag till allmän upprustning och till vissa andra ändamål.

I några av de motioner som berör folkbiblioteken har hemställts om vissa uttalanden av riksdagen angående det statliga stödet till biblioteken. Sålunda önskas i motionen 1975:1926 (yrkande 5) uttalanden dels om att det anslag riksdagen beviljar skall kunna användas något friare än vad propositionen enligt motionärernas uppfattning synes förutsätta, dels om att arbetsplatsutlåningen i så stor utsträckning som möjligt skall inordnas i den vanliga kommunala biblioteksorganisationen. En möjlighet att utnyttja folkbiblioteksanslaget till uppbyggnad av alla typer av lokalt anpassade servicesystem önskas i motionen 1975:1929, medan det i motionen 1975:1927, hemställs om ett uttalande att ett femårsprogram för anskaffning av bokbussar och ett tioårsprogram för utlåning på arbetsplatser m. m. bör genomföras enligt de riktlinjer som angivits av litteraturutredningen (yrkande 6).

Utskottet har ingen erinran mot de i propositionen angivna grunderna för statsbidrag till viss verksamhet vid lokala folkbibliotek.

De nyss redovisade önskemålen i motionerna 1975:1926 (yrkande 5) och 1975:1929 innebär enligt utskottets uppfattning inte något som strider mot propositionen. Utskottet finner det riktigt att det råder en viss frihet i resursanvändningen och naturligt att arbetsplatsutlåningen såvitt möjligt inordnas i den kommunala biblioteksorganisationen. Några särskilda uttalanden av riksdagen i dessa frågor finner utskottet inte behövliga och utskottet avstyrker därför ifrågavarande yrkanden.

Bakom önskemålet i motionen 1975:1927 om program på längre sikt för anskaffande av bokbussar och för utlåning på arbetsplatser ligger givetvis den uppfattningen att de medel som i propositionen beräknats för dessa båda ändamål för nästa budgetår endast möjliggör ett första led i en upprustning. Utskottet vill först framhålla att det friare utnyttjande av medlen inom anslagsramen som utskottet nyss uttalat sig för ökar möjligheterna att få bästa effekt av de statliga insatserna. Utskottet tillmäter bibliotekens verksamhet en mycket stor betydelse och utgår från att det skall bli möjligt att fullfölja de insatser som föreslås i år utan att riksdagen gör något uttalande om fem- eller tioårsprogram. Utskottet avstyrker motionen 1975:1927, yrkande 6.

I propositionen redovisas att litteraturutredningen föreslagit att biblioteken skall kunna få bidrag till sin allmänkulturella verksamhet i form av bidrag till kulturprogram inom föreningslivet. Detta förslag avvisas i propositionen med hänvisning bl. a. till det önskvärda i att föreningslivet svarar för en betydande del av den allmänkulturella verksamheten i kommunerna och till möjligheten av en nära samverkan mellan bibliotek och föreningsliv.

I motionen 1975:1928 yrkas att riksdagen beslutar att bestämmelserna för bidrag till kulturprogram inom föreningslivet ändras så att även biblioteken skall kunna erhålla sådant bidrag i enlighet med litteraturutredningens

förslag. Därjämte yrkas att erforderliga medel ställs till förfogande för detta ändamål (yrkande 5).

Utskottet delar departementschefens uppfattning i denna fråga och avstyrker yrkande 5 i motionen 1975:1928.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen godkänner de i propositionen 1975:20 förordade grunderna för statsbidrag till viss verksamhet vid lokala folkbibliotek,
2. att riksdagen
 - a. avslår motionerna 1975:784 och 1975:1928, yrkande 4, om en bibliotekslag,
 - b. avslår motionen 1975:1927, yrkande 7, om en kungörelse rörande biblioteksverksamheten,
3. att riksdagen
 - a. avslår motionen 1975:1926, yrkande 5, om uttalanden av riksdagen angående användningen av anslaget Bidrag till folkbibliotek och angående organisationen av bokutlåning på arbetsplatser,
 - b. avslår motionen 1975:1929 angående användningen av anslaget Bidrag till folkbibliotek,
4. att riksdagen avslår motionen 1975:1927, yrkande 6, om fem- och tioårsprogram på folkbiblioteksområdet,
5. att riksdagen avslår motionen 1975:1928, yrkande 5, om ändring av bestämmelserna för anslaget Bidrag till kulturprogram inom föreningslivet.

6. Länsbibliotek

Propositionen. Regeringen har i propositionen (avsnitt 11.3.3, s. 215–218, och avsnitt 12, punkt 3 a i hemställan, s. 251) föreslagit riksdagen att godkänna de i propositionen förordade grunderna för statsbidrag till länsbibliotek.

Utskottet. Litteraturutredningen har föreslagit att länsbibliotekens verksamhet skall byggas ut så att kommunerna får ett effektivare stöd i sin biblioteksverksamhet än för närvarande. I propositionen deklareras emellertid att basresursen på folkbiblioteksområdet bör vara det lokala biblioteket och att de insatser för biblioteksverksamheten som görs på regional nivå alltså främst bör vara av kompletterande karaktär. För länsbiblioteken förordas en selektiv bidragsgivning som gör det möjligt att med statliga insatser minska standardskillnaderna mellan olika delar av landet. Förutom en viss höjning av det generella statsbidrag som utgår till länsbiblioteken förordas därför en väsentlig ökning av de anslagsmedel som är avsedda för tilläggs-

bidrag till länsbiblioteken. Utskottet tillstyrker att riksdagen godkänner de i propositionen förordade grunderna för statsbidrag till länsbibliotek.

Utskottet hemställer

att riksdagen godkänner de i propositionen 1975:20 förordade grunderna för statsbidrag till länsbibliotek.

7. Länsbibliotekens och lånecentralernas inköp av litteratur på invandrar-språk

Propositionen. Regeringen har i propositionen (avsnitt 11.3.5, s. 219–221, och avsnitt 12, punkt 3 b i hemställan, s. 251) föreslagit riksdagen att godkänna de i propositionen förordade grunderna för statsbidrag till länsbibliotekens och lånecentralers inköp av litteratur på invandrar-språk.

Utskottet. De grunder för statsbidrag till länsbibliotekens och lånecentralernas inköp av litteratur på invandrar-språk som anges i propositionen innebär i huvudsak följande. Kulturrådet förutsätts fördela de medel som anvisas och skall såvitt gäller folkbiblioteken, om särskilda skäl föranleder till detta, kunna lämna bidrag med belopp motsvarande hela kostnaden. Vid fördelningen av bidrag bör rådet särskilt beakta behovet av böcker för barn och ungdom. Vad beträffar länsbiblioteken och lånecentralerna förutsätts att bidrag skall utgå med belopp motsvarande hela kostnaden. Det föreslås vidare få ankomma på kulturrådet att efter samråd med statens invandrarverk avgöra vilka lånecentraler och länsbibliotek som skall komma i fråga för bidrag och vilka språk bokinköpen bör avse. Det förutsättes också i propositionen att invandrarna själva och främst då deras organisationer skall kunna medverka aktivt vid planeringen av bokinköpen. Utskottet har ingen erinran mot vad som anförts om grunderna för statsbidrag till länsbibliotekens och lånecentralernas inköp av litteratur på invandrar-språk. Utskottet hemställer därför

att riksdagen godkänner de i propositionen 1975:20 förordade grunderna för statsbidrag till länsbibliotekens och lånecentralernas inköp av litteratur på invandrar-språk.

8. Film

Propositionen. Regeringen har i propositionen (avsnitt 11.4, s. 221–234, och avsnitt 12, punkt 4 i hemställan, s. 251) föreslagit riksdagen att godkänna vad departementschefen anfört om inriktningen av de statliga åtgärderna på filmområdet.

Motioner. Utskottet behandlar i detta sammanhang motionerna 1975:1310, 1975:1924, yrkande 1 och 5, 1975:1925, yrkande 4, 5 och 7, 1975:1927, yrkande 10, samt 1975:1928, yrkande 8, 10 och 11.

Utskottet. Huvudinstrumentet för den statliga filmpolitiken är sedan år 1963 filmavtalet. Detta avtal är slutet mellan staten och representanter för filmbranschen. I samband med att den statliga och kommunala nöjesskatten på biografföreställningar togs bort förband sig biograferna att betala en biografavgift, utgörande 10 % av bruttobiljettintäkterna, till den genom avtalet bildade stiftelsen Svenska filminstitutet, som har till uppgift att verka för ändamål inom filmens område. Filmavtalet, som senast reviderades år 1972, gäller t. o. m. utgången av juni 1983. Staten har rätt att säga upp avtalet om filmbranschen bryter mot det. Branschorganisationerna kan frånga sina förbindelser om staten återinför nöjesskatt eller annan skatt av likartad karaktär.

Filmutredningen har i sitt arbete utgått från att filmavtalet skall löpa till avtalstidens utgång. Departementschefen följer i detta hänseende utredningens linje och de förslag som läggs fram i propositionen har karaktären av komplement till de åtgärder som kan vidtas inom filmavtalets ram. Såsom redovisats i inledningen till förevarande betänkande syftar förslagen bl. a. till att förstärka resurserna för filmproduktion och för visning av kvalitetsfilm, att förbättra barnens möjligheter att se bra film i lämplig miljö och att få till stånd en samordnad film- och TV-politik.

Vad gäller det administrativa ansvaret för filmfrågorna föreslår filmutredningen att filmen inte skall ingå i statens kulturråds ansvarsområde, om massmedier såsom radio, television och de nya audiovisuella hjälpmedlen faller utanför. I propositionen förordas att filmen t. v. inte förs till kulturrådets direkta ansvarsområde. Däremot förutsätts det att rådet har ett allmänt ansvar för filmen eftersom denna utgör en del av det allmänna kulturområdet.

Filmutredningen har vid sina överväganden om filmens kulturpolitiska administration fäst vikt vid att den nya kommunikationstekniken kan komma att medföra betydande tyngdpunktsförskjutningar inom filmpolitiken från den traditionella filmbranschen till andra sektorer av filmlivet. Därvid har utredningen framför allt ansett utvecklingen av de nya audiovisuella medierna videogram och kabel-tv vara av intresse.

Den medierevolution som pågår med hjälp av videogramteknikerna och som domineras av kommersiella intressen måste, framhålls det i motionen 1975:1310, mötas med skyndsamma åtgärder från samhällets sida. I fråga om produktion och utnyttjande av dessa tekniker är det nödvändigt att finna former som garanterar att samhällsbehoven bevakas. Motionärerna hemställer att riksdagen ger regeringen dessa synpunkter till känna och därjämte begär att en parlamentarisk utredning skyndsamt tillsätts med uppgift att kartlägga utvecklingen på videogramområdet och framlägga därav föranledda förslag till erforderliga samhällsinsatser för att möta och styra denna utveckling.

Den snabba utvecklingen på medieområdet aktualiserar, som motionärerna påpekar, väsentliga problem som kräver uppmärksamhet från stats-

makernas sida. Utskottet behandlade hösten 1974 en motion med samma syfte som den nu aktuella. I betänkandet KrU 1974:20 avstyrkte utskottet ett motsvarande utredningsyrkande med hänvisning till i betänkandet närmare angivet pågående utredningsarbete. I samma betänkande förklarade utskottet också i samband med behandlingen av en annan motion att den snabba utvecklingen och de många problemen inom massmedieområdet gjorde det trängande nödvändigt med en helhetsbedömning av massmedieområdet. Detta uttalande gav riksdagen som sin mening till kända för Kungl. Maj:t.

Vad som anförts i motionen 1975:1310 har inte föranlett utskottet att ändra ståndpunkt i fråga om behovet av ytterligare en utredning inom massmedieområdet. Även de yrkanden i motionen som gäller särskilda uttalanden om videogramteknikerna avstyrker utskottet.

Mot departementschefens nyss nämnda grundläggande ställningstagande att filmavtalet alltför bör vara huvudinstrumentet för den statliga politiken på de delar av filmområdet som avtalet omfattar har bestämda invändningar rests i motionen 1975:1928. 1963 års filmreform har enligt motionärerna främst visat sig vara en näringspolitisk och inte en kulturpolitisk reform. En dynamisk kulturpolitik på filmens område kan, menar man, endast drivas av ett filminstitut som frigjorts från branschintressen och från marknadskrafternas spel. I motionen uttalas att det nuvarande filmavtalet bör sägas upp och Filminstitutet ombildas till en självständig kulturorganisation, alternativt att filmfrågorna bör läggas under statens kulturråd. Dessa synpunkter bör riksdagen enligt motionen ge till kända för regeringen (yrkande 10). Vidare hemställs i yrkande 11 att riksdagen beslutar att omedelbart vidta åtgärder för att säkra ett ökat samhälleligt inflytande över filmdistributionen.

Såsom framgår av vad utskottet nyss redovisat kan filmavtalet inte sägas upp på de grunder som anges i motionen 1975:1928. Vad beträffar den alternativa åtgärd som anges i yrkande 10 anser utskottet att tillräckliga skäl anförts i propositionen för att t. v. inte hänföra filmen till statens kulturråds direkta ansvarsområde. Utskottet vill också framhålla att de åtgärder som föreslås i propositionen enligt departementschefen bl. a. syftar till att minska de negativa effekterna av det kommersiella systemet på filmområdet och underlätta för publiken att komma i kontakt med ett stort och variationsrikt filmutbud. Flera av åtgärderna är av försökskaraktär.

Med det nu anförda avstyrker utskottet yrkandena 10 och 11 i motionen 1975:1928.

I motionen 1975:1924 konstateras att det i vårt land saknas en samlad ledning för all filmverksamhet. Motionärerna finner detta förhållande otillfredsställande och föreslår att ett filmråd inrättas, vilket så småningom bör överta den centrala ledningen i fråga om alla statliga insatser på filmområdet. Filmrådet föreslås bestå av parlamentariska representanter samt representanter för filmarbetarna, filmproducenterna, Kommunförbun-

det och Landstingsförbundet.

Utskottet anser sig kunna utgå från att frågan om det administrativa ansvaret för filmfrågorna kommer att tas upp senast i samband med överväganden om vad som skall ske på området efter det att filmavtalet löpt ut. I avvaktan härpå finner utskottet det inte meningsfullt att föreslå inrättande av ett organ med de uppgifter som föreslås i motionen 1975:1924. Yrkande 1 i denna motion avstyrks därför.

Huvudsyftet med 1963 års filmreform var att förbättra möjligheterna för den svenska biograffilmproduktionen. Från Filminstitutets s. k. F- och H-fonder utgår stöd i form av garantiåtaganden till långfilmsproduktion. H-fonden tillförs dels 30 % av biografavgifterna, dels ett statsbidrag som för innevarande budgetår uppgår till ca 3,4 milj. kr.

Televisionens utbredning har enligt många bedömare haft en avgörande betydelse för biografernas situation och filmproduktionens utveckling. Departementschefen delar filmutredningens uppfattning att samarbetet mellan biograffilmens företrädare och televisionen bör stärkas. På hans initiativ har i detta syfte ett avtal träffats mellan Svenska filminstitutet och Sveriges Radio. Avtalet innebär att de båda parterna bildar en fond, avsedd att finansiera produktion av film. Fonden skall handhas av Filminstitutet. Under det första verksamhetsåret skall parterna tillskjuta 5 milj. kr. vardera. Ca 70 % av fonden skall disponeras för produktion av biograffilm, medan 10 % av fonden skall användas för produktion av kortfilm och 10 % för produktion av film avsedd för barn. 10 % av fonden skall utgöra en reserv. Avtalet gäller under förutsättning av bifall till de förslag till anslag avseende Sveriges Radio och Svenska filminstitutet som föreläggs riksdagen.

I propositionen 1975:20 föreslås att Filminstitutet erhåller ett bidrag av 4,5 milj. kr. för att kunna fullgöra sina åtaganden enligt avtalet budgetåret 1975/76. Det bidrag som utgår till H-fonden förutsätts samtidigt falla bort.

I motionerna 1975:1925 och 1975:1928 anses det att statsmakterna inte bör medverka till den angivna fondbildningen. I den förstnämnda motionen yrkas att riksdagen som sin mening skall ge detta till känna för regeringen. I den andra motionen erinras om att avtalet inte blir giltigt om inte riksdagen beviljar det föreslagna anslaget. Med syfte bl. a. att den situationen skall uppkomma yrkas att nyssnämnda belopp av 4,5 milj. kr. inte skall tilldelas Filminstitutet för fullgörande av dess åtaganden enligt det nya avtalet utan att det i stället skall t. v. utgå till Filminstitutets H-fond. Yrkandet i motionen 1975:1925 motiveras med att avtalet innebär att Sveriges Radio får ett alltför starkt inflytande över filmproduktionen i vårt land, samtidigt som utrymmet för filmstöd enligt den mer allsidiga bedömning som äger rum i Filminstitutets övriga fondstyrelser minskas. Vad gäller motionen 1975:1928 grundas yrkandena i denna på den negativa reaktion avtalet mött hos filmarbetare, representerade av Filmcentrum.

Med anledning av nu ifrågavarande motionsyrkanden i vad de gäller principfrågan om avtalet mellan Filminstitutet och Sveriges Radio vill utskottet, som under punkten 13 återkommer till frågan om medelsanvisningen, först

slå fast att den nya fondbildningen innebär ett ökat stöd till svensk filmproduktion. Det bör också framhållas att genom det nya avtalet möjligheter skapas att totalfinansiera filmer, vilket saknas vid garantistöd via H-fonden. Av propositionen framgår att en kontaktgrupp om fem personer, av vilka två utses av Sveriges Radio, två av Svenska teaterförbundet och en av Svenska filminstitutet skall följa verksamheten. Enligt utskottets uppfattning saknas grund för de farhågor för ensidigt inflytande och ofrihet i olika avseenden som yppas i motionerna 1975:1925 och 1928. Skulle dock fondens handhavande inte komma att bli präglad av den strävan efter öppenhet och mångfald som förutsätts i avtalet tar utskottet för givet att frågan om avtalets fortsatta giltighet kommer att aktualiseras. Utskottet anser att den väg till ökat samarbete mellan televisionen och filmområdet som avtalet erbjuder är väl värd att pröva. Med hänsyn härtill och då fondbildningen medför en angelägen ökning av det statliga stödet till filmproduktion avstyrker utskottet yrkande 4 i motionen 1975:1925 och yrkande 8 i motionen 1975:1928, såvitt gäller principfrågan om staten skall medverka till att avtalet mellan Filminstitutet och Sveriges Radio blir giltigt. Utskottet återkommer under punkten 13 till frågan om medelsanvisningen.

I motionen 1975:1925, yrkande 5, hemställs om fortsatt utredning rörande förhållandet mellan filmområdet och televisionen syftande till en vidare bas för samarbetet och en mindre utpräglad maktställning för Sveriges Radio inom filmområdet än vad enligt motionärernas mening blir fallet vid bifall till propositionens förslag. Utskottet, som får erinra om att förhandlingar pågår mellan Sveriges Radio och Filmbranschens samarbetskommitté, räknar med att dessa förhandlingar skall leda till ett för svensk film positivt resultat. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motionen 1975:1925 i vad gäller yrkande 5.

Utskottet anser det angeläget att produktionen av kortfilm stöds. Med hänvisning till att även sådana kortfilmer, som Sveriges Radio inte önskar visa, kan påräkna stöd avstyrker utskottet motionen 1975:1927, yrkande 10.

På barnfilmområdet förordas i propositionen att de statliga åtgärderna främst inriktas på att förbättra möjligheterna till visning av barnfilm i former som utgör alternativ till biografernas matinéföreställningar. Ökat stöd föreslås till produktion, import, distribution och information.

För att de medel som sätts in skall få största möjliga effekt är det enligt departementschefens mening nödvändigt att de olika grupper som är verk-samma på barnfilmområdet får tillfälle till en fortlöpande samverkan inom ramen för ett organ som har en samlad överblick över barnfilmfältet. I propositionen anmäls att ett barnfilmråd kommer att tillsättas för detta ändamål. I rådet avses ingå bl. a. företrädare för barn- och ungdomsorganisationerna, filmarbetarna och statens ungdomsråd samt för kommunal verksamhet.

Svenska filminstitutets uppgifter på barnfilmområdet kommer att öka.

Av propositionen framgår också att Barnfilmkommittén, som är en frivillig sammanslutning av olika organisationer för granskning av barnfilm och viss informationsverksamhet, institutionellt skall samordnas med Filminstitutet. Härigenom kommer ansvaret för Barnfilmkommitténs nuvarande verksamhet att föras över till Filminstitutet.

I motionen 1975:1925, yrkande 7, hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett särskilt barnfilmråd inte bör inrättas. Motionärerna anser inte att några vägande skäl anförts i propositionen för inrättande av ett sådant råd. De menar att de uppgifter som föreslås bli anförtrodda rådet med fördel i stället kan fullgöras av Barnfilmkommittén i samarbete med Filminstitutet.

Utskottet har för sin del ingen erinran mot att ett forum för breddad kontakt och kontinuerliga diskussioner tillkommer inom barnfilmområdet. Det bör i sammanhanget uppmärksammas att barnfilmrådet enligt propositionen bör ha provisorisk karaktär i avvaktan på resultatet av arbetet i den barnkulturgrupp som sedan hösten 1974 är knuten till utbildningsdepartementet. Utskottet avstyrker yrkande 7 i motionen 1975:1925.

Enligt departementschefen torde huvuddelen av filmutredningens förslag avseende filmens och televisionens ställning inom utbildningsväsendet kunna tillgodoses inom ramen för skolöverstyrelsens fortlöpande verksamhet med en översyn av läroplanerna, inom ramen för den verksamhet med fortbildning av lärare som bedrivs samt med hjälp av det statliga stödet för produktion av läromedel.

I motionen 1975:1924 hävdas att endast ett blygsamt statligt stöd utgår för produktion av svensk utbildningsfilm. Motionärerna hemställer i motionens yrkande 5 om en ytterligare medelsanvisning av 1 milj. kr. för budgetåret 1975/76 till statens institut för läromedelsinformation för framställning av AV-läromedlet film med tyngdpunkten lagd på en helsvensk filmproduktion.

Riksdagen har nyligen (prop. 1975:1, UbU 1975:3, rskr 1975:29) beslutat om ett reservationsanslag av 2 000 000 kr. till Stöd för produktion av läromedel. Utskottet är inte berett förorda någon ytterligare medelsanvisning för ändamålet för nästa budgetår i synnerhet som ett bifall till motionsyrkandet synes föranleda ändring i kungörelsen (1974:439) om statsbidrag till produktion av vissa läromedel. Med det sagda avstyrker utskottet motionen 1975:1924, yrkande 5.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen avslår motionen 1975:1310 om utvecklingen inom videogramområdet,
2. att riksdagen avslår motionen 1975:1928, yrkande 10 och 11, om Svenska filminstitutets ställning respektive om samhällsligt inflytande över filmdistributionen,
3. att riksdagen avslår motionen 1975:1924, yrkande 1, om inrättande av ett filmråd,

4. att riksdagen avslår motionen 1975:1925, yrkande 4, och 1975:1928, yrkande 8, såvitt nu är i fråga, om avtalet mellan Svenska filminstitutet och Sveriges Radio,
5. att riksdagen avslår motionen 1975:1925, yrkande 7 om barn-filmrådet,
6. att riksdagen med bifall till propositionen 1975:20 godkänner vad i propositionen anförts om inriktningen av de statliga åtgärderna på filmområdet med de ändringar som föranleds av riksdagens beslut med anledning av utskottets hemställan under momenten 2-5 ovan,
7. att riksdagen avslår motionen 1975:1925, yrkande 5, om utredning rörande förhållandet mellan filmområdet och televisionen,
8. att riksdagen avslår motionen 1975:1927, yrkande 10, om förslag till stöd åt den fria kortfilmen,
9. att riksdagen avslår motionen 1975:1924, yrkande 5, om anvisande av medel till Statens institut för läromedelsinformation.

9. Kulturpolitiska insatser för språkliga minoriteter

Propositionen. I propositionen behandlas förslag från invandrarutredningen om stöd till invandrarnas kulturaktiviteter (avsnitt 11.5, s. 234-239). Vad i propositionen anförts under avsnittet i fråga har inte föranlett någon hemställan till riksdagen.

Motioner. Utskottet behandlar i detta sammanhang motionerna 1975:1957, yrkande 1 och 1975:1886.

Utskottet. Departementschefen framhåller att insatser för grupper som har begränsade möjligheter att ta del av kulturutbudet eller att själva delta i en skapande verksamhet måste ges förtur när det gäller att bygga ut de statliga åtagandena på kulturområdet. I propositionen konstateras att invandrarnas och de språkliga minoriteternas möjligheter att föra de egna kulturtraditionerna vidare f. n. i många fall är begränsade. I en framtidsytande invandrar- och minoritetspolitik måste enligt departementschefen åtgärder för att ge dessa grupper möjligheter att bevara och utveckla det egna kulturarvet utgöra en betydelsefull del.

Invandrarutredningens redovisning av invandrarnas och de språkliga minoriteternas kulturella situation visar, som departementschefen anför, att det på flera områden finns stora brister. Utskottet delar hans uppfattning att det är nödvändigt att förstärka samhällets insatser för att komma till rätta med detta förhållande. Insatser inom ramen för redan existerande bidragsformer och kulturinstitutioner bör därvid i enlighet med vad som förordas i propositionen 1975:20 i första hand komma

i fråga. Väljer man denna väg är det av vikt att noga följa utvecklingen och se till att de allmänna samhälleliga stödåtgärderna inom olika områden av kulturlivet verkligen åstadkommer en reell förbättring av minoriteternas kulturella situation.

Invandrarutredningen har formulerat fyra särskilda delmål avsedda att inom kulturpolitikens ram precisera de insatser som behövs för invandrare och språkliga minoriteter, nämligen 1) ökade möjligheter till delaktighet i det allmänna svenska kulturutbudet, 2) ökade möjligheter till kontakt med ursprungslandet, 3) ökade möjligheter till kulturell egenverksamhet, 4) ökade möjligheter till kulturell växelverkan mellan minoriteterna och majoritetsbefolkningen. Departementschefen konstaterar att utredningens förslag ryms inom de allmänna målen för kulturpolitiken och att det därför inte finns skäl att godkänna dem som särskilda delmål.

I motionen 1975:1957 (yrkande 1) hemställs att riksdagen godkänner de delmål invandrarutredningen uppställt för en kulturpolitik för språkliga minoriteter.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att dessa mål ryms inom de mål för kulturpolitiken som statsmakterna antog år 1974. Även om de inte formellt godkänns såsom särskilda delmål för den statliga kulturpolitiken för språkliga minoriteter utgör målformuleringarna självfallet en värdefull precisering av de allmänna målen för kulturpolitiken inom en viktig sektor. Enligt utskottets mening talar övervägande skäl för att man i möjligaste mån undviker att fastställa kulturpolitiska delmål för olika grupper i samhället. Från denna utgångspunkt avstyrker utskottet yrkande 1 i motionen 1975:1957.

Behovet av stöd till den samiska kulturen understryks i motionen 1975:1886. Motionärerna menar att samerna har svårt att göra sig gällande bland alla dem som söker statliga bidrag till kulturell verksamhet. Ange-lägenheten av bidrag för filmändamål, för konferenser och resor samt för bokutgivning betonas särskilt. I hemställan begärs ett uttalande av riksdagen om behovet av stöd till den samiska folkminoritetens kultur.

Med anledning av motionen 1975:1886 får utskottet först erinra om att sameutredningen, som tillkallades år 1970, bl. a. har till uppgift att ge underlag för en samlad bedömning av vilka kompletterande åtgärder som kan och bör vidtas från samhällets sida till stöd för samernas språk och kultur. Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1975.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att förstärkta insatser för att främja den samiska kulturen är angelägna. Många insatser kan med fördel göras på nordisk basis. Det nordiska sameinstitutet i Kautokeino, som in-rättades år 1973, utgör ett exempel härpå. Utskottet hälsar också med tillfredsställelse den i propositionen nämnda försöksverksamheten med ett stöd för utgivning i Norden av nordisk litteratur i översättning till andra nordiska språk. I fråga om mindre språkområden, varmed avses t. ex. färöiska och samiska, skall stöd ges även åt facklitteratur och barnböcker. Vidare bör

nämnas att den i propositionen aktualiserade frågan om tillfälle för författare i Sverige som skriver på minoritetsspråk att utveckla sitt författarskap, bl. a. genom bättre möjligheter till studier och resor, har nära beröringspunkt med vad i motionen 1975:1886 anförts om "konferenser och resor".

Genom sameutredningens betänkande bör man inom en snar framtid ha underlag för en samlad bedömning av behovet av insatser till stöd för samernas språk och kultur.

I avvaktan på de beslut som utredningens förslag kan komma att föranleda bör riksdagen med anledning av motionen 1975:1886 framhålla angelägenheten av att den samiska folkminoritetens kultur stöds inom ramen för de statliga kulturpolitiska insatserna.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen avslår motionen 1975:1957, yrkande 1, om särskilda delmål för kulturpolitiken för invandrare och språkliga minoriteter,
2. att riksdagen med anledning av motionen 1975:1886 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført om stöd till den samiska folkminoritetens kultur.

10. Barn och kultur

Propositionen. I propositionen redogörs för olika insatser som syftar till att stimulera kulturverksamheten bland barn och ungdom (avsnitt 11.6, s. 239–243). Vad i propositionen anförts under avsnittet i fråga har inte för- anlett någon hemställan till riksdagen.

Motioner. Utskottet behandlar i detta sammanhang motionerna 1975:523 och 1975:792.

Utskottet. I propositionen betonas förskolans och skolans ansvar när det gäller att tillgodose barnens kulturbehov. Vidare framhålls att en rad av de förslag som läggs fram i propositionen avser nya insatser för kultur- verksamhet med barn.

Departementschefen minnar om att han i föregående års kulturproposition framhöll att barnkulturfrågorna måste få prioritet i planeringsarbetet för den fortsatta utvecklingen av de kulturpolitiska insatserna. En särskild grupp för dessa frågor har tillsatts inom utbildningsdepartementet. Gruppen skall bl. a. medverka i beredningen av olika frågor där barnens situation bör särskilt uppmärksammas och även göra en bedömning av behovet av insatser på områden som de olika kulturutredningarna inte behandlat. Gruppens arbete skall vara avslutat i och med utgången av budgetåret 1975/76, då gruppen även skall ha avlämnat förslag till hur den mer permanenta bevakningen och utvecklingen av barnkulturfrågorna bör ske inom ramen för statens kulturråd.

I motionerna 1975:523 och 1975:792, som båda väcktes under den allmänna motionstiden, läggs fram förslag som syftar till att stärka de kulturella inslagen i skolans verksamhet.

Vikten av att på grundval av 1974 års riksdags ställningstagande i de kulturpolitiska frågorna nu gå vidare och ge de kulturella aspekterna bättre utrymme i skolorna och samordna dem med skolans övriga verksamhet betonas i den förstnämnda motionen. Motionärerna föreslår dels att skolöverstyrelsen och statens kulturråd ges i uppdrag att utarbeta ett aktionsprogram för vidgade kulturaktiviteter i skolan, dels att det uppdras åt överstyrelsen att i läroplanen precisera skolans kulturella målsättning.

I motionen 1975:792 hävdas att en kraftig betoning av skolans viktiga roll som kulturfaktor saknas i den hittillsvarande kulturpolitiken. En insikt om den obligatoriska skolans stora betydelse för ett vidgat deltagande i kulturlivet ställer, framhålls det, krav på statliga initiativ och insatser. Detta förutsätter en ingående prövning av vilka resultat man vill uppnå och vilka medel härför som erfordras. Skolans kulturella ansvar och olika i motionen påtalade problem i anslutning härtill bör enligt motionärerna bli föremål för en skyndsam utredning med parlamentariskt inslag.

I sitt betänkande med anledning av 1974 års kulturproposition (KrU 1974:15) anförde utskottet att man hade goda skäl att räkna med att barn- och ungdomskulturfrågorna fortlöpande skulle ägnas intensiv uppmärksamhet av vederbörande myndigheter och organisationer m. fl. Med anledning av de nu aktuella motionerna som särskilt knyter an till skolans viktiga roll och stora ansvar i arbetet med att förverkliga de kulturpolitiska målen får utskottet anföra följande.

Som en följd av riksdagens beslut förra våren angående den statliga kulturpolitiken erinrade Kungl. Maj:t genom beslut i september 1974 dels statens kulturråd om att rådet förväntades komma att ägna stor uppmärksamhet åt barnkulturfrågorna, dels skolöverstyrelsen om att ökad uppmärksamhet borde ägnas preciseringen av skolans kulturpolitiska uppgifter inom ramen för skolöverstyrelsens fortlöpande arbete med analys och värdering av skolans verksamhet och resultat.

Av propositionen framgår att skolan bl. a. med bidrag från skolöverstyrelsen bedriver visst utvecklingsarbete för att pröva hur olika kulturella uttrycksformer och elevernas eget skapande skall kunna ges en starkare ställning i undervisningen. Ett arbete av detta slag har inletts då det gäller litteraturläsning och elevernas litteraturintresse. Utskottet har inhämtat att skolöverstyrelsen tillsatt arbetsgrupper med uppgift att inventera problem och föreslå åtgärder avseende undervisningen i praktisk-estetiska ämnen. Vidare kommer enligt vad utskottet erfarit en konferens att anordnas i juni 1975 om forsknings- och utvecklingsarbete rörande undervisning inom den praktisk-estetiska sektorn.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att frågor som rör elevernas aktiva deltagande i kulturlivet uppmärksammas i skolöverstyrelsens arbete med

uppföljning och utveckling av läroplanen. Väsentligt är självfallet att det pedagogiska utvecklingsarbete som planeras och den behovsanalys som utbildningsdepartementets barnkulturgrupp arbetar med snabbt kan omsättas i konkreta åtgärder som reellt ökar barns och ungdomars kulturella aktivitet såväl inom skolans ram som i andra sammanhang.

Något formellt uppdrag till skolöverstyrelsen att precisera skolans kulturella målsättning finner utskottet inte erforderligt i nuvarande läge och utskottet avstyrker därför motionen 1975:523, yrkande 2. Utskottet finner det inte heller påkallat med ett uppdrag till statens kulturråd och skolöverstyrelsen att utarbeta det i samma motion (yrkande 1) angivna aktionsprogrammet.

Med hänvisning till vad utskottet anfört avstyrker utskottet vidare motionen 1975:792 om en parlamentarisk utredning.

Utskottet hemställer

att riksdagen

- a. avslår motionen 1975:523 om kulturaktiviteter i skolan och skolans kulturella målsättning,
- b. avslår motionen 1975:792 om utredning angående åtgärder för att väcka intresse för kultur hos barn och ungdom i den obligatoriska skolan.

11. Statens kulturråd. Utskottet tillstyrker regeringens förslag i propositionen (avsnitt 13.1, s. 252–255) och hemställer

att riksdagen till *Statens kulturråd* för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 5 180 000 kr.

12. Bidrag till folkbibliotek

Propositionen. Regeringen har i propositionen (avsnitt 13.2, s. 255–260) föreslagit riksdagen att till Bidrag till folkbibliotek för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 17 536 000 kr.

Motioner. I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna 1975:1926, yrkande 4, 1975:1927, yrkande 5, 1975:1931 och 1975:1957, yrkande 2.

Utskottet. Förslaget i propositionen innebär en höjning av anslaget med inemot 12 milj. kr. Något mer än hälften av detta belopp utgörs av övergångsersättningar till kommuner med förutvarande stifts- och landsbibliotek. Av återstoden belöper mer än hälften, nämligen 3 466 000 kr., på den lokala biblioteksverksamheten. För länsbiblioteken beräknas en ökning med 1 460 000 kr. och för läncentralerna en ökning med 700 000 kr.

Yrkande 4 i motionen 1975:1926 innebär förslag om en anslagshöjning med 1 800 000 kr. Hela detta belopp hänförs sig till anslagsposten till lokal

biblioteksverksamhet och är avsett att ge ökat utrymme dels för anskaffning av bokbussar, dels för bidrag till allmän upprustning. Även i motionen 1975:1927 föreslås en ökning av den beräknade medelsanvisningen till anskaffning av bokbussar. Det belopp som föreslås är 800 000 kr. (yrkande 5).

Enligt utskottets mening har mycket goda skäl anförts för en höjning av anslaget. För tillgodoseende av de i nyssnämnda motioner avsedda ändamålen bör medelsanvisningen under anslaget därför ökas med 1 500 000 kr.

Inom ramen för anslaget till folkbiblioteken har i propositionen beräknats vissa belopp till anskaffande av litteratur på invandrarspråk nämligen för de lokala biblioteken 700 000 kr., för länsbiblioteken 600 000 kr. och för lånecentralerna 400 000 kr., totalt alltså 1 700 000 kr. I motionen 1975:1931 har föreslagits en annan fördelning av den totala summan. Motionären anser att för den lokala biblioteksverksamheten bör avses 300 000 kr., för länsbiblioteken 800 000 kr. och för lånecentralerna 600 000 kr.

Utskottet anser sig inte ha underlag att föreslå någon annan fördelning av anslagsmedlen inom den totala ramen än vad propositionen förordar. Fördelningen bör givetvis vara sådan att för invandrarnas litteraturförsörjning bästa resultat uppnås. Utskottet förutsätter att fördelningen inom anslaget blir föremål för ytterligare överväganden inför budgetåret 1976/77. Med hänsyn till det nu sagda avstyrker utskottet motionen 1975:1931.

Det i motionen 1975:1957 framställda yrkandet 2 innebär att riksdagen bör göra ett uttalande om att upprustningen av bibliotekens bestånd av litteratur på minoritetsspråk skall fullföljas under flera budgetår. Utskottet vill framhålla att den medelsanvisning som föreslås i propositionen inte ansetts vara av engångsnatur. Utskottet räknar med att behovet och storleken av fortsatta insatser för upprustning av biblioteken på ifrågavarande område kommer att prövas i vanlig ordning i regeringens budgetarbete. Något uttalande därutöver anser utskottet inte erforderligt och utskottet avstyrker därför motionen 1975:1957, yrkande 2.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med anledning av propositionen 1975:20 samt motionerna 1975:1926, yrkande 4, och 1975:1927, yrkande 5, till *Bidrag till folkbibliotek* för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 19 036 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionen 1975:1931 om fördelning av anslagsmedel till inköp av litteratur på invandrarspråk,
3. att riksdagen avslår motionen 1975:1957, yrkande 2, om den fortsatta upprustningen av bibliotekens bestånd av litteratur på minoritetsspråk.

13. Filmstöd

Propositionen. Regeringen har i propositionen (avsnitt 13.3, s. 261–262) föreslagit riksdagen att till Filmstöd för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 5 480 000 kr.

Motioner. Utskottet behandlar i detta sammanhang motionerna 1975:1924, yrkande 4 och 6, 1975:1925, yrkande 6, 1975:1926, yrkande 6, 1975:1927, yrkande 9, och 1975:1928, yrkande 9.

Utskottet. Under anslaget Filmstöd föreslås ett bidrag av 4,5 milj. kr. till Svenska filminstitutet för att institutet skall kunna fullgöra sina åtaganden enligt det avtal som ingåtts med Sveriges Radio. Vidare beräknas bidrag för import av barnfilm och för vissa övriga uppgifter på barnfilmområdet. Slutligen föreslås ett bidrag utgå till Svenska filminstitutet motsvarande kostnaderna för professuren i filmforskning vid universitetet i Stockholm, vilka f. n. bestrids av Filminstitutet.

I motionerna 1975:1924, yrkande 4, och 1975:1926, yrkande 6, föreslås att under förevarande anslag 250 000 kr. anvisas för restaurering av äldre film.

Filminstitutet bedriver inom ramen för sin ordinarie verksamhet restaurering av äldre film. Det rör sig genomgående om filmer inspelade före 1950-talets mitt på material av nitratcellulosa, vilket förstörs ganska snabbt. I motionerna upplyses om att Filminstitutet i sin senaste verksamhetsberättelse framhållit att det fortfarande finns ca 400 filmer att restaurera. Med nuvarande omfattning av arbetet kommer detta att ta ca 10 år. Då det finns betydande risker för att åtskilliga filmer kommer att förstöras under den tiden behöver denna verksamhet enligt motionärernas uppfattning tillföras ökade resurser.

Som framgår av propositionen och även angivits i motionerna 1975:1924 och 1975:1926 har Filminstitutet vid två tillfällen tilldelats särskilda bidrag för restaurering av äldre film. Av lotterimedlen har nämligen i februari 1973 utgått 500 000 kr. för ändamålet och i januari 1974 samma belopp.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att bidrag lämnas för restaurering av äldre svensk film. Man kan också utgå från att ett bidragsbehov kommer att kvarstå för en avsevärd tid framåt. Ett fortsatt statligt stöd synes nödvändigt för att den nuvarande takten i restaureringsarbetet skall kunna hållas och arbetet genomföras med önskvärd snabbhet. Utskottet har erfarit att de särskilda lotterimedlen kommer att fördelas genom beslut inom kort och anser sig kunna utgå från att ytterligare medel då ställs till förfogande för nu avsett ändamål. En bidragsgivning även via anslaget till filmstöd anser utskottet därför inte nu erforderlig. Utskottet avstyrker yrkande 4 i motionen 1975:1924 och yrkande 6 i motionen 1975:1926.

Med hänvisning till utskottets ställningstaganden under punkten 8. Film tillstyrker utskottet propositionens förslag om ett bidrag av 4,5 milj. kr. för att Filminstitutet skall kunna fullgöra sina åtaganden enligt det avtal som ingåtts med Sveriges Radio. Härav följer att utskottet avstyrker motionerna 1975:1925, yrkande 6, och 1975:1928, yrkandena 8, såvitt nu är i fråga, och 9. Samtliga dessa yrkanden går ut på att nämnda belopp om 4,5 milj. kr. i stället skall anvisas till H-fonden. Det bidrag som utgår till H-fonden och som innevarande budgetår uppgår till 3 380 000 kr. bör såsom föreslås i propositionen falla bort.

Utskottet har i det föregående (punkten 8) avstyrkt förslaget i motionen 1975:1924 om inrättande av ett filmråd. Yrkande 6 i samma motion om ett bidragsbelopp om 4,5 milj. kr. till ett filmråd avstyrks följaktligen.

Utskottet anser sig inte böra tillstyrka yrkande 9 i motionen 1975:1927 om anvisande av 3 milj. kr. till produktion av svensk långfilm.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande frågan huruvida medel till restaurering av äldre film skall beräknas under anslaget Filmstöd avslår motionerna 1975:1924, yrkande 4, och 1975:1926, yrkande 6,
2. att riksdagen beträffande frågan huruvida bidrag till den s. k. H-fonden skall beräknas under anslaget Filmstöd bifaller propositionen 1975:20 och avslår motionerna 1975:1925, yrkande 6, och 1975:1928, yrkandena 8, såvitt nu är i fråga, och 9,
3. att riksdagen beträffande frågan huruvida medel under anslaget Filmstöd skall beräknas till det i motionen 1975:1924 föreslagna filmrådet för saminspelning av film med Sveriges Radio avslår motionen 1975:1924, yrkande 6,
4. att riksdagen beträffande frågan huruvida ett särskilt bidrag till produktion av svensk långfilm skall beräknas under anslaget Filmstöd avslår motionen 1975:1927, yrkande 9,
5. att riksdagen beträffande anslagsbeloppet med bifall till propositionen 1975:20 samt med avslag på motionerna 1975:1924, yrkande 4, 1975:1926, yrkande 6, och 1975:1927, yrkande 9, till *Filmstöd* för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisar ett anslag av 5 480 000 kr.

14. Bidrag till särskilda kulturella ändamål

Propositionen. Regeringen har i propositionen (avsnitt 13.4, s. 263–269) föreslagit riksdagen att till Bidrag till särskilda kulturella ändamål för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 13 942 000 kr.

Motioner. Utskottet behandlar i detta sammanhang motionerna 1975:1328, 1975:1902, 1975:1924, yrkande 2 och 3, 1975:1925, yrkande 8, 1975:1926, yrkande 7 och 9, samt 1975:1927, yrkande 11.

Utskottet. Ur detta reservationsanslag, det s. k. kulturmedelsanslaget, ställer regeringen medel till förfogande åt olika organ för fördelning till vissa ändamål. Vidare utgår bidrag till organisationer och institutioner samt bidrag genom beslut av regeringen efter ansökan i varje särskilt fall.

Departementschefen finner det angeläget att vinna en klarare överblick över de statliga insatserna på kulturområdets olika sektorer än vad som hittills varit fallet, när ett mycket stort antal olika ändamål varit sammanförda under kulturmedelsanslaget. I propositionen föreslås som ett första steg i en uppdelning av kulturmedelsanslaget att vissa ändamål förs över till ett nytt, till statens kulturråds förfogande ställt anslag. Det nya anslaget föreslås få benämningen Bidrag till vissa ändamål inom statens kulturråds ansvarsområde. Utskottet har ingen erinran mot anslagsuppdelningen.

Enligt propositionen bör de statliga åtgärderna för filmvisning inriktas på att stödja och underlätta olika försök att skapa alternativ till den kommersiellt uppbyggda filmvisningen på biograferna. Under avsnittet Filmvisning (11.4.4) framhåller departementschefen att en viktig förutsättning för att man skall lyckas med försöken att skapa nya visningsmöjligheter är att det finns ett lokalt engagemang i verksamheten och han pekar därvid på betydelsen av insatser från kommunernas och organisationernas sida. Enligt departementschefens mening behövs emellertid mer än ett lokalt engagemang och ett lokalt ansvar för att en alternativ filmvisningsverksamhet skall bli framgångsrik. Centrala insatser behövs exempelvis för dokumentation av filmutbudet, samordning och organisation av filmbokningen samt utformningen av projekt och kampanjer.

Folkets husföreningarnas riksorganisation bedriver under benämningen Bio Kontrast försöksverksamhet med spridning av kvalitetsfilm. För innevarande budgetår utgår från anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål 200 000 kr. för detta ändamål. I propositionen föreslås att bidraget höjs med 350 000 kr. till 550 000 kr. för nästa budgetår och att därutöver sammanlagt 750 000 kr. skall disponeras för en förstärkning av resurserna för olika centrala åtgärder på filmområdet. Avsikten med propositionens förslag är att totalt 1,3 milj. kr. skall beräknas för nu ifrågavarande ändamål.

I motionen 1975:1924, yrkande 2, hemställs om avslag på propositionens förslag om anvisande av 1,3 milj. kr. till spridning av kvalitetsfilm. I stället föreslås anvisande av samma belopp under ett nytt reservationsanslag med anslagsrubriken Filmrådet. Utskottet avstyrker detta förslag.

I motionerna 1975:1924 och 1975:1927 görs invändningar mot den utformning av det statliga stödet till filmvisning som föreslås i propositionen. Motionärerna förordar i stället ett system med visningsgaranti, som närmare beskrivits i en reservation till filmutredningens betänkande Samhället och

filmen, del I. För detta ändamål föreslås i den sistnämnda motionen anvisande av 1,5 milj. kr. (yrkande 11). Avsikten synes vara att detta belopp skall ersätta den medelsanvisning om 1,3 milj. kr. till spridning av kvalitetsfilm som föreslagits i propositionen.

Utskottet noterar att departementschefen inte för något resonemang i propositionen om ett visningsgarantisystem. Ett dylikt system kan emellertid komma upp till bedömning i samband med den fortsatta beredning av frågan om frakttöd som aviserats i propositionen. Utskottet är inte berett tillstyrka att riksdagen fattar beslut om ett visningsgarantisystem och avstyrker därför yrkande 3 i motionen 1975:1924 och yrkande 11 i motionen 1975:1927.

Den höjning av bidraget som i propositionen föreslås till Folkets husföreningarnas riksorganisation för spridning av kvalitetsfilm för nästa budgetår, medför enligt motionen 1975:1925 ett alltför ensidigt stödjande av en enda organisation. Bidraget för Bio Kontrast-verksamheten bör enligt yrkande 8 i motionen beräknas till 275 000 kr. och resten av det i propositionen förordade beloppet, dvs. 275 000 kr. tilldelas Filminstitutet för försöksverksamhet med spridning av kvalitetsfilm.

Utskottet tillstyrker den av departementschefen föreslagna bidragsgivningen och avstyrker således motionen 1975:1925 i denna del.

I motionen 1975:1926 hemställs i yrkande 7 att riksdagen under ett nytt reservationsanslag med rubriken Glesbygdsverksamhet inom vissa organisationer anvisar ett belopp av 250 000 kr. Anslaget är avsett till bidrag till Bygdegårdarnas riksförbund och Föreningen Våra gårdar. Utskottet anser att syftet med yrkandet i viss mån blir tillgodosett om riksdagen godtar vad utskottet nyss förordat om anvisande av medel till filmvisningsverksamhet. Utskottet avstyrker motionen 1975:1926, yrkande 7.

Under nu förevarande anslag har departementschefen bl. a. angivit att bidraget till *Samfundet för hembygdsvård* för upplysningsverksamhet på kulturminnesvårdens område, vilket innevarande budgetår uppgår till 50 000 kr., bör höjas med 20 000 kr.

I motionerna 1975:1902 och 1975:1926, yrkande 9, föreslås att bidraget – i enlighet med samfundets ansökan och i överensstämmelse med vad riksantikvarieämbetet och statens historiska museum förordat – höjs med 36 000 kr. mer än vad som föreslås i propositionen.

I likhet med motionärerna finner utskottet det angeläget att *Samfundet för hembygdsvård* erhåller det begärda bidraget. Utskottet tillstyrker därför motionsyrkandena och föreslår att kulturmedelsanslaget för nu ifrågakvarande ändamål höjs med 36 000 kr. utöver propositionens förslag.

Sveriges Konstföreningars riksförbund, som bildades år 1973, organiserar och samordnar verksamheten inom landets konstföreningar samt lämnar genom konsultverksamhet föreningarna stöd och vägledning i deras arbete.

1965 års musei- och utställningssakkunniga har i betänkandet *Utställningar* (SOU 1974:43) uttalat att riksförbundets behov av medel för löner

och omkostnader kan beräknas till 375 000 kr. I motionen 1975:1328 hemställs att detta belopp anvisas under ett nytt förslagsanslag för Sveriges Konstföreningars riksförbunds centrala verksamhet.

Utskottet tillstyrker att 375 000 kr. anvisas för ändamålet. Medlen bör lämpligen utgå från anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål som därför bör höjas med detta belopp.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande frågan om under vilket anslag medel till stöd för filmvisning skall anvisas med bifall till propositionen 1975:20 och med avslag på motionen 1975:1924, yrkande 2, beslutar att denna medelsanvisning skall ske under anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål,
2. att riksdagen
 - a. beträffande frågan om en i förhållande till vad som beräknats i propositionen 1975:20 ökad medelsanvisning till stöd till filmvisning avslår motionen 1975:1927, yrkande 11, såvitt nu är i fråga,
 - b. beträffande ifrågakommande medelsanvisning till stöd till filmvisning med avslag på motionerna 1975:1924, yrkande 3, 1975:1925, yrkande 8, och 1975:1927, yrkande 11, sistnämnda yrkande såvitt nu är i fråga, beslutar att medlen i princip skall fördelas på sätt som beräknats i propositionen 1975:20,
3. att riksdagen avslår motionen 1975:1926, yrkande 7, om anvisande av ett nytt reservationsanslag med rubriken Glesbygdsverksamhet inom vissa organisationer,
4. att riksdagen beträffande frågan om beräknande under kulturmedelsanslaget av medel till bidrag till Sveriges Konstföreningars riksförbund med bifall till motionen 1975:1328 beslutar att för detta ändamål skall beräknas ett belopp av 375 000 kr.,
5. att riksdagen beträffande anslagsbeloppet med anledning av propositionen 1975:20 och motionen 1975:1328 samt med bifall till motionerna 1975:1902 och 1975:1926, yrkande 9, ävensom med avslag på motionen 1975:1927, yrkande 11, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till särskilda kulturella ändamål* för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 14 353 000 kr.

15. Bidrag till vissa ändamål inom statens kulturråds ansvarsområde

Propositionen. Regeringen har i propositionen (avsnitt 13.5, s. 269–272) föreslagit riksdagen att till Bidrag till vissa ändamål inom statens kulturråds ansvarsområde för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 18 660 000 kr.

Motioner. Utskottet behandlar i detta sammanhang motionerna 1975:1306, 1975:1313, 1975:1925, yrkande 1, 2 och 3, 1975:1926, yrkande 3, 1975:1927, yrkande 2, 1975:1928, yrkande 3 och 12, 1975:1932 och 1975:1933.

Utskottet. Som framgått under närmast föregående punkt är detta anslag nytt. Ur anslaget föreslås medel utgå till en rad olika ändamål vilka tidigare alla utom ett hänförs till kulturmedelsanslaget. Det nya ändamålet är försöksverksamhet med litteraturstöd för vilket beräknas en medelsanvisning av 4 400 000 kr.

Utskottet har i det föregående under punkten 1 behandlat en rad motionsyrkanden som gäller litteraturstödet och därvid i princip tagit ställning både till riktlinjerna för stödet och till formerna för och omfattningen av den medelsanvisning utskottet anser erforderlig för nästa budgetår. Utskottet förordar nu att medel beräknas i enlighet härmed. Med detta har utskottet tagit ställning till de yrkanden angående anslagstillhörighet och storlek av medelsanvisningen till litteraturstöd som gjorts i motionerna 1975:1925, yrkande 1, 2 och 3, 1975:1926, yrkande 3, 1975:1927, yrkande 2, och 1975:1928, yrkande 3.

Ur kulturmedelsanslaget har för innevarande budgetår anvisats 2 000 000 kr. till Bidrag för experiment och utvecklingsarbete bland amatörer. Samma belopp föreslås för nästa budgetår anvisat ur nu förevarande anslag. Denna medelsanvisning anses i motionen 1975:1932 vara otillräcklig och föreslås höjd med 2 milj. kr. Utskottet får erinra om att bidrag till ändamålet ställts till förfogande första gången innevarande budgetår och att någon närmare bedömning av anslagets användning därför ännu inte kunnat göras. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet motionen 1975:1932.

Till bidrag till verksamheten vid centrumbildningar föreslås i propositionen en ökning med 146 000 kr. till 1 300 000 kr. Detta anses i motionerna 1975:1928 (yrkande 12) och 1975:1933 vara otillräckligt.

I propositionen har uttalats att formerna för stödet till centrumbildningarna kommer att tas upp i samband med ställningstagandena i fråga om de statliga insatserna för kulturarbetarna och arbetsförmedlingen inom kulturområdet. Med hänsyn härtill anser sig utskottet inte böra föreslå riksdagen att beträffande anslag till centrumbildningarna gå utöver förslaget i propositionen. Utskottet avstyrker motionerna 1975:1928, yrkande 12, och 1975:1933.

De i motionen 1975:1306 framställda yrkandena innebär dels att Sveriges orkesterföreningars riksförbund bör få i uppdrag att fördela statsbidrag till medlemsorkestrarnas verksamhet, dels att förbundet för nästa budgetår bör erhålla ett anslag om 450 000 kr. Med anledning härav får utskottet erinra om att förbundet, vilket också nämnts i motionen under en följd av år erhållit bidrag dels ur kulturmedelsanslaget, dels ur behållningen av de särskilda lotterier som anordnats till förmån för konst m. m. Innevarande budgetår uppgår bidragen till sammanlagt 340 000 kr.,

varav ur kulturmedelsanslaget 190 000 kr. Enligt ett uttalande i förra årets kulturproposition (1974:28, s. 311), vilket inte föranlett någon erinran från riksdagens sida, bör bidrag av den typ som riksförbundet erhållit ur kulturmedelsanslaget inte användas till fördelning mellan förbundets lokala organisationer. Utskottet avstyrker yrkande 1 i motionen 1975:1306. Vad beträffar yrkande 2 i samma motion anser utskottet inte att vad som anförts i motionen bör föranleda någon höjning av nu förevarande anslag. Utskottet, som vill erinra om att i propositionen under detta anslag beräknats en höjning med 300 000 kr. av de till bidrag för centrala amatörorganisationer avsedda anslagsmedlen, avstyrker även yrkande 2 i motionen 1975:1306.

I motionen 1975:1313 hemställs att riksdagen ånyo uttalar att en vidgad geografisk fördelning av den samhällsstödda kulturverksamheten är ett verksamt medel att åstadkomma reell jämlikhet i kulturlivet.

Utskottet får erinra om att ett av de av 1974 års riksdag godkända målen för kulturpolitiken är att främja en decentralisering av verksamhet och beslutsfunktioner inom kulturområdet.

Något förnyat uttalande om betydelsen av en decentralisering på kulturområdet anser sig utskottet inte böra förorda – det uppställda målet måste givetvis ha sin fulla giltighet för de statliga kulturinsatserna och beaktas vid bidragsgivningen utan någon särskild bekräftelse från riksdagens sida. Utskottet avstyrker därför motionen 1975:1313.

Utskottet har inte i vidare mån än som framgår av det föregående funnit anledning till erinran eller uttalande med anledning av vad som förordats i propositionen i fråga om förevarande anslag.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med anledning av propositionen 1975:20 samt motionerna 1975:1925, yrkande 1, 2 och 3, 1975:1926, yrkande 3, 1975:1927, yrkande 2, och 1975:1928, yrkande 3, samtliga motioner såvitt nu är i fråga,
 - a. till *Stöd till utgivning av ny svensk skönlitteratur m. m.* för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 4 800 000 kr.,
 - b. beslutar att till stöd till vissa andra litteraturkategorier skall under anslaget Bidrag till vissa ändamål inom statens kulturråds ansvarsområde beräknas 3 100 000 kr.,
2. beträffande frågan om ett i förhållande till vad som förordas i propositionen 1975:20 ökat bidrag till experiment och utvecklingsarbete bland amatörer att riksdagen avslår motionen 1975:1932,
3. beträffande frågan om ett i förhållande till vad som förordas i propositionen 1975:20 ökat bidrag till centrubildningarna att riksdagen avslår motionerna 1975:1928, yrkande 12, och 1975:1933,

4. att riksdagen
 - a. avslår motionen 1975:1306, yrkande 1, om uppdrag till Sveriges orkesterföreningars riksförbund att fördela statsbidrag,
 - b. beträffande frågan om anvisande under anslaget av medel till Sveriges orkesterföreningars riksförbund avslår motionen 1975:1306, yrkande 2,
5. beträffande anslagsbeloppet att riksdagen med anledning av propositionen 1975:20 och motionerna 1975:1925, yrkande 1, 2 och 3, 1975:1926, yrkande 3, 1975:1927, yrkande 2, 1975:1928, yrkande 3, samt med avslag på motionerna 1975:1928, yrkande 12, 1975:1932, 1975:1933 och 1975:1306, yrkande 2, till *Bidrag till vissa ändamål inom statens kulturråds ansvarsområde* för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 17 360 000 kr.,
6. att riksdagen avslår motionen 1975:1313 om den geografiska fördelningen av den samhällsstödda kulturverksamheten.

16. Riksantikvarieämbetet: Förvaltningskostnader

Propositionen. Regeringen har i propositionen (avsnitt 11.7 och 11.8, s. 243–250, samt avsnitt 12, punkterna 5, 6 och 7 i hemställan, s. 251) föreslagit riksdagen att godkänna de riktlinjer för en omorganisation av riksantikvarieämbetet och statens historiska museum samt medelhavsmuseet den 1 juli 1975 som departementschefen förordat, att bemyndiga regeringen att vidtaga de övergångsåtgärder och åtgärder i övrigt som behövs för att omorganisationen skall kunna genomföras samt att bemyndiga regeringen att godkänna de mellan staten och Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien träffade avtalen angående frågor vid skiljandet av akademien från huvudmannaskapet för riksantikvarieämbetet och statens historiska museum. I fråga om anslagsberäkning för budgetåret 1975/76 har regeringen (avsnitt 13.6, s. 272–276) föreslagit riksdagen att till Riksantikvarieämbetet: Förvaltningskostnader för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 11 184 000 kr.

Motioner. Utskottet behandlar i detta sammanhang motionerna 1975:1923 och 1975:1934.

Utskottet har ingen erinran mot vad i propositionen anförts och föreslagits i omorganisationsfrågan. Utskottet tillstyrker alltså att riksdagen godkänner de för omorganisationen förordade riktlinjerna och bemyndigar regeringen dels att vidtaga de övergångsåtgärder och åtgärder i övrigt som föranleds av omorganisationen, dels att godkänna de mellan staten och vitterhetsakademien träffade avtalen. Inte heller i fråga om medelsberäkningen under anslaget Riksantikvarieämbetet: Förvaltningskostnader har utskottet någon

erinran. Den föreslagna medelsanvisningen tillstyrks alltså.

Av texten i propositionen synes framgå att avsikten är att myntkabinettet, som för närvarande är en avdelning inom riksantikvarieämbetet men som i den nya organisationen kommer att få en självständig ställning, i samband därmed kommer att få namnet mynthistoriska museet. Häremot har invändningar rests i motionerna 1975:1923 och 1975:1934. I den förstnämnda motionen yrkas att riksdagen skall besluta att myntkabinettet skall behålla sitt nuvarande nationellt och internationellt kända namn. Därmed torde avses det namn som i praktiken används nämligen kungl. myntkabinettet. I den senare motionen yrkas att kungl. myntkabinettet skall få behålla sitt ursprungliga välkända namn.

Utskottet finner det värdefullt både ur kulturell och ur rent praktisk synpunkt att kontinuiteten bibehålls i institutionsnamnet. Detta kan tillgodoses både om institutionen benämns kungl. myntkabinettet och om den får det längre namn som institutionens personal, enligt vad utskottet har sig bekant, uttalat sig för nämligen "kungl. myntkabinettet, statens museum för mynt-, medalj- och penninghistoria". Vad utskottet nu med anledning av motionerna 1975:1923 och 1975:1934 anført i namnfrågan bör riksdagen som sin mening ge till känna för regeringen.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen godkänner de riktlinjer för en omorganisation av riksantikvarieämbetet och statens historiska museum samt medelhavsmuseet den 1 juli 1975 som förordats i propositionen 1975:20,
2. att riksdagen bemyndigar regeringen att vidtaga de övergångs- åtgärder och åtgärder i övrigt som behövs för att omorganisationen skall kunna genomföras,
3. att riksdagen bemyndigar regeringen att godkänna de mellan staten och Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien träffade avtalen angående frågor vid skiljandet av akademien från huvudmannaskapet för riksantikvarieämbetet och statens historiska museum,
4. att riksdagen till *Riksantikvarieämbetet: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 11 184 000 kr.,
5. att riksdagen med anledning av motionerna 1975:1923 och 1975:1934 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført angående myntkabinettets namn.

17. Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader

Propositionen. Regeringen har i propositionen (avsnitt 13.7, s. 277–278) föreslagit riksdagen att till Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av

fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 160 000 kr.

Motioner. Utskottet behandlar i detta sammanhang motionerna 1975:1925, yrkande 9, och 1975:1926, yrkande 8.

Utskottet. I propositionen föreslås en anslagshöjning med 160 000 kr. till 2 160 000 kr. Ytterligare höjningar av anslaget med 400 000 kr. respektive 1 milj. kr. yrkas i motionerna 1975:1925, yrkande 9, och 1975:1926, yrkande 8.

Utskottet anser det angeläget att riksantikvarieämbetets resurser i fråga om vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader förstärks mer än vad som föreslagits i propositionen. Utskottet tillstyrker med anledning av motionerna att anslaget höjs med 400 000 kr. utöver propositionsförslaget. Utskottet föreslår alltså ett anslagsbelopp av 2 560 000 kr.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

att riksdagen med anledning av propositionen 1975:20 och motionen 1975:1926, yrkande 8, samt med bifall till motionen 1975:1925, yrkande 9, till Riksantikvarieämbetet: *Vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader* för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 2 560 000 kr.

18. Riksantikvarieämbetet: Uppdragsverksamhet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i propositionen (avsnitt 13.8, s. 279–280) och hemställer

att riksdagen till Riksantikvarieämbetet: *Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 5 002 000 kr.

19. Statens historiska museer: Förvaltningskostnader. Utskottet tillstyrker regeringens förslag i propositionen (avsnitt 13.9, s. 280–283) och hemställer

att riksdagen till Statens historiska museer: *Förvaltningskostnader* för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 8 485 000 kr.

20. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museer: Tekniska institutionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag i propositionen (avsnitt 13.10, s. 283–286) och hemställer

att riksdagen till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museer: Tekniska institutionen* för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

Stockholm den 6 maj 1975

På kulturutskottets vägnar

LENNART MATTSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Mattsson i Lane-Herrestad (c), Andersson i Lycksele (s), fröken Sandell (s), herrar Sundman (c), Leander (s), fru Fränkel (fp), herrar Green (s), Eriksson i Ulfaby (c), fru Mogård (m), herrar Sörenson (s), Norrby (c), fru Ryding (vpk), fröken Eliasson (c), fru Diesen (m) och fru Jordan (s).

Reservationer

vid *punkten 1* (Statligt litteraturstöd)

1. av herr Andersson i Lycksele (s), fröken Sandell (s), herr Leander (s), herr Green (s), herr Sörenson (s), fru Ryding (vpk) och fru Jordan (s) som anser att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

Enligt de bedömningar som regeringen lagt till grund för sina förslag till statligt litteraturstöd är det en central kulturpolitisk uppgift att främja en mångsidig bokutgivning som ger ett stort utrymme åt kvalitetslitteraturen. Boken har en nyckelfunktion i samhällsdebatt och kulturell utveckling. En bokutgivning med bredd och kvalitet måste kunna komma till stånd oberoende av konjunkturbetingade omständigheter.

Förlagsverksamheten bedrivs för närvarande huvudsakligen på kommersiella villkor. Den naturliga förutsättningen i bokbranschen är att den lönsamma utgivningen finansierar utgivningen av oprövad och svårsåld litteratur. Därför måste, enligt propositionen, de statliga insatserna inriktas på sådana behov som det från kulturpolitiska synpunkter är särskilt angeläget att tillgodose och dimensioneras med utgångspunkt i branschens förutsättningar.

Utskottet delar den allmänna syn på det statliga litteraturstödet som kommer till uttryck i propositionen och konstaterar att de konkreta förslag som regeringen lagt fram väsentligen uppfyller de krav som det från principiella utgångspunkter finns anledning att ställa.

Om litteraturstödet skall koncentreras till utgivning som det finns särskilda skäl att främja är det naturligt att tillämpa någon form av urvalsförfarande. Litteraturutredningen förordade ett sådant förfarande för de flesta

av de utgivningskategorier till vilka stöd föreslogs – klassiker, skönlitteratur i översättning, internationella standardverk samt barn- och ungdomslitteratur. I propositionen föreslås en selektiv stödform också för den nya svenska skönlitteraturen. Även det förslag till stöd åt skönlitteraturen som författarförbundet utformat och som förs fram i motion 1975:1928 är till karaktären selektivt men till sin utformning så omfattande att det kommer att gälla huvudparten av ny svensk skönlitteratur. I motionerna 1975:1925, 1975:1926 och 1975:1927 förordas däremot generellt verkande system.

Hur utgivningen av ny svensk skönlitteratur skall stödjas är för yttrandefriheten en ytterst central fråga. I skönlitterär form framförs många gånger samhällskritik som väcker debatt. Experiment med den litterära formen kan upplevas som främmande eller rentav frånstötande. Det är väsentligt att beslut om den litterära utgivningen kan fattas utan att ovidkommande hänsyn, vare sig det gäller innehåll eller form, hindrar ett seriöst konstnärligt skapande.

Vid främjandet av konstnärlig produktion är det helt nödvändigt att i en rad olika situationer använda urvalsförfarande. Detta gäller såväl i kommersiell verksamhet som vid den samhälleliga bidragsgivningen.

Den arbetsprocess som föregår utgivningen av en bok inleds med att förlagen avgör vilka författare som skall få sina böcker publicerade. Ofta är det ett fåtal personer som deltar i utgivningsbesluten. Även den generella stödform som litteraturutredningen föreslagit bygger ytterst på urval. För att en bok skall få stöd fordras att ett visst antal exemplar av boken inköpts av ett visst antal bibliotek. I regel fattas inköpsbesluten av enskilda bibliotekarier.

Som påpekas i propositionen tillämpas urvalsförfarande nästan genomgående vid fördelningen av de statliga bidragen till kulturverksamheten, och detta har kunnat ske på ett sådant sätt att urvalsbesluten blivit allmänt respekterade.

Enligt utskottets mening bör det vara möjligt att tillämpa ett urvalsförfarande också när det gäller att stödja utgivningen av svensk skönlitteratur. I detta urvalsförfarande är det angeläget att garantera insyn och anlita personer med erfarenhet och sakkunskap. Utskottet förordar i enlighet med propositionen och motion 1975:1928 ett selektivt system också för den svenska skönlitteraturen.

I motionerna 1975:1925, 1975:1926 och 1975:1927 föreslås ett betydligt mer omfattande stöd till utgivningen av svensk skönlitteratur än vad som förordas i propositionen. Någon allsidig bedömning av utvecklingen inom branschen har inte gjorts efter litteraturutredningens undersökningar. Det kan konstateras att bokutgivningen, mätt i antalet titlar, ökat efter 1972, det senaste år från vilket litteraturutredningen redovisat uppgifter. Av många tecken att döma har lönsamheten inom branschen förbättrats efter 1972.

I en av motionerna motiveras förslaget till uppräkningsstöd bl. a. med antaganden om att en förändring skett av sammansättningen

i utgivningen till förmån för populärlitteraturen och med förmodanden om kommande svårigheter till följd av prisstegringar. Enligt utskottets mening är det nödvändigt att sådana utvecklingstendenser blir ordentligt belagda innan ställning tas för ett mera omfattande utgivningsstöd. Det bör ankomma på statens kulturråd att fortlöpande följa utvecklingen inom bokbranschen och lägga fram förslag till utveckling och förbättring av stödformerna. Effekterna av ett utgivningsstöd är svåra att beräkna beroende på att de avser en sektor som är kommersiellt beroende och på att erfarenheter hittills saknas av samhällsstöd till bokutgivning. Den verksamhet som nu sätts i gång måste därför betraktas som en försöksverksamhet. Det är angeläget att statens kulturråd inom mycket snar framtid redovisar vilka erfarenheter som vunnits och lägger fram förslag om sådana förändringar som kan anses motiverade.

Enligt utskottets mening är det angeläget att snarast få pröva möjligheterna att utforma utgivningsstödet på ett sådant sätt att priserna kan hållas nere. Utskottet vill därför förorda att stödet till ny svensk skönlitteratur utformas i huvudsaklig överensstämmelse med författarförbundets förslag, framfört i motionen 1975:1928, vilket är utformat som ett stöd med motprestation i form av lågt pris. Förslaget kan utan svårigheter anknytas till propositionen. Utskottets förslag innebär således att utgivningen av ny svensk skönlitteratur ges stöd efter följande riktlinjer.

1. Utgivningsstöd bör utgå per titel och ges endast under förutsättning att förlaget håller en lågprislinje. Fullt stöd bör utgå endast för bok som åsatts ett visst förlagsnettopris. Skulle denna prisnivå överskridas bör en nedtrappning av stödet ske. Överskrids ett övre pristak uteblir stödet.

Förlagsnettopriset som villkor för statsbidrag bör fastställas av statens kulturråd efter överläggningar med berörda intressenter. Därvid bör den prisnivå vara vägledande som författarförbundet angett. Avtrappningen av stödet bör ske relativt snabbt. Olika beräkningsgrunder för prissättningen för pocket och normalutgåva bör övervägas.

2. Förutsättning för stöd är att den enskilda boken uppnår en viss minimiupplaga. Minimiupplagans storlek bör fastställas av statens kulturråd.

3. Utgivningsstödet bör beräknas enligt den av litteraturutredningen föreslagna arkersättningsprincipen. Arkersättningsens storlek bör fastställas av statens kulturråd.

4. Stödet bör utformas som ett selektivt efterhandsstöd inom ramen av 400 titlar. Uppdraget att fördela stödet bör ges åt statens kulturråd som i urvalsarbetet bör beakta vad som anförs i propositionen bl. a. om nödvändigheten att anlita personer med sakkunskap och överblick.

Vid prövningen av ansökan om stöd bör det tillvägagångssätt som författarförbundet föreslagit i huvudsak kunna tillämpas. Enligt utskottets mening är det dock inte nödvändigt att bygga in en överklagningsmöjlighet i stödordningen på det sätt författarförbundet föreslagit genom att tillskapa en särskild, fristående instans för behandling av klagomål över beslut om stöd. I stället bör förnyad prövning kunna ske vid kommande prövnings-

tillfälle. Detta blir möjligt om utgivningsstödet fördelas vid fyra olika tillfällen under året, vilket författarförbundet föreslagit.

Det stöd till ny svensk skönlitteratur som utskottet förordat omfattar betydligt fler titlar än vad som föreslagits i propositionen. Kostnaden för stödet kan beräknas till 3,3 milj. kronor vilket är 2,8 milj. kronor mer än enligt propositionen. Genom de krav på motprestation som ställs enligt utskottets förslag – förlagen måste följa en lågprislinje för att komma i åtnjutande av stöd – skapas emellertid garantier för att den ökade statliga insatsen i första hand kommer litteraturen och bokläsarna, inte förlagsbranschen till godo vilket talar för en större statlig insats. Samtidigt skapas genom urvalsförfarandet en möjlighet att stödja debutverk och böcker av författare som ännu inte hunnit slå igenom hos en bredare publik. Dessutom medför denna ordning att skräplitteraturen undandras stöd.

Stödet till ny svensk skönlitteratur bör omfatta romaner, noveller, biografier, dramatik, aforismer, poesi samt essäer, dvs. samma slag av litteratur som litteraturutredningens generella stödordning var avsedd för. Genom att selektivt efterhandsstöd tillämpas undviks de besvärliga gränsdragningsproblem för vissa utgivningskategorier som blev en följd av att stödet enligt litteraturutredningens modell bestämdes genom bibliotekens klassificeringsrutiner. Enligt den stödordning som utskottet förordar bör det således vara möjligt att ge stöd åt debatt- och rapportböcker som har skönlitterär prägel.

I flera motioner föreslås att ett generellt stöd nu skall införas eller övervägas också för de utgivningskategorier som litteraturutredningen föreslog skulle stödjas selektivt. Motion 1975:1925 föreslår att ett generellt stödsystem införas för skönlitteratur i översättning, barn- och ungdomslitteratur samt klassiker och framhåller att frågan om ett stödsystem för facklitteraturen bör utredas. Enligt motionen 1975:1927 bör översättningslitteraturen komma i åtnjutande av generellt produktionsstöd. I motion 1975:793 framförs ett allmänt hållet krav på att samhälleligt stöd till bokutgivning bör omfatta också utgivningen av facklitteratur.

Som utskottet tidigare framhållit måste den litteraturstödjande verksamhet som nu inleds få prägel av försöksverksamhet. Effekten av införda stödformer måste noggrant studeras, ytterligare stödbehov uppmärksammas och förbättringar av stödsystemen övervägas. Det är i detta sammanhang sådana förslag som framförts i motionerna bör prövas. Utskottet tillstyrker propositionens förslag beträffande utgivningsstöd till skönlitteratur i översättning, klassiker, facklitteratur samt barn- och ungdomslitteratur, vilka så gott som undantagslöst följer vad litteraturutredningen förordat och en majoritet i remissopinionen tillstyrkt.

Till skönlitteratur i översättning föreslås således ett selektivt efterhandsstöd under 1975/76 inom ramen för ett belopp om 1 milj. kr., vilket bör kunna medge stöd till ca 75 titlar.

Även till utgivningen av klassiker föreslås ett belopp om 1 milj. kr. vilket bör kunna medge stöd till ca 60 titlar av denna kategori. För

lagerstöd till klassiker beräknas 200 000 kr.

Beträffande facklitteraturen förordas i enlighet med propositionens förslag utgivningsstöd till ett 25-tal internationella standardverk. Den stödform som utskottet valt för ny svensk skönlitteratur medger stöd till rapport- och debattböcker i gränsområdet till skönlitteraturen. Utskottet vill understryka vikten av att statens kulturråd i sitt arbete med att följa utvecklingen på bokmarknaden särskilt uppmärksammar behovet av ytterligare stöd åt facklitteraturen och möjligheten att även för denna utgivningskategori tillämpa lågprislinjen.

Utskottet vill i detta sammanhang med anledning av motionen 1975:1901 angående samernas behov av facklitteratur på samiska anföra följande. Inom ramen för statens kulturråds allmänna ansvar för de statliga insatserna på kulturområdet ligger även att följa förhållandena för olika språkliga och etniska minoriteter, bl. a. samer. Det framstår därför som naturligt att kulturrådet som ett led i sitt arbete med att följa utvecklingen på bokmarknaden, däribland facklitteraturen, även ägnar uppmärksamhet åt förhållandena i fråga om utgivningen av facklitteratur på olika minoritetsspråk i Sverige. Det får förutsättas att kulturrådet därvid aktualiserar de åtgärder som bedöms önskvärda inom ramen för samhällets kulturpolitik och minoritetspolitik. Vad utskottet här anför med anledning av motionen 1975:1901 bör riksdagen som sin mening ge till känna för regeringen.

Stödet till barn- och ungdomslitteraturen bör i enlighet med propositionsförslaget avse ett 100-tal titlar och fördelas på efterhandsstöd och förhandsstöd. Förhandsstödet bör avse böcker med stora framställningskostnader, klassiker och produktionen av svenska serier. Kostnaderna beräknas uppgå till totalt 1,3 milj. kr.

Utskottet tillstyrker slutligen att frågan om stöd till utgivning av ett svenskt uppslagsverk blir föremål för prövning inom en särskild arbetsgrupp på det sätt som föreslås i propositionen.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen

dels med anledning av motionen 1975:1901 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om att *samernas behov av facklitteratur* bör särskilt uppmärksammas,

dels beträffande *riktlinjer för statligt stöd till utgivning av ny svensk skönlitteratur* med anledning av propositionen 1975:20 och motionen 1975:1928, yrkande 1, samt med avslag på motionerna 1975:1925, yrkande 1, 1975:1926, yrkande 2, 1975:1927, yrkande 1 och 2, godkänner vad utskottet förordat,

2. att riksdagen beträffande *riktlinjer för statligt stöd till utgivning av skönlitteratur i översättning* med bifall till propositionen 1975:20 och med avslag på motionerna 1975:1925, yrkande 1, och 1975:1927, yrkande 3, godkänner vad som förordats i propositionen,

3. att riksdagen beträffande *riktlinjer för statligt stöd till utgivning av klassiker* med bifall till propositionen 1975:20 och med avslag på motionen 1975:1925, yrkande 1, godkänner vad som förordats i propositionen,
4. att riksdagen beträffande *riktlinjer för statligt stöd till utgivning av facklitteratur* med bifall till propositionen 1975:20 samt med avslag på motionerna 1975:793, yrkande 2, 1975:1925, yrkande 2, och 1975:1928, yrkande 2, godkänner vad som förordats i propositionen,
5. att riksdagen beträffande *riktlinjer för statligt stöd till utgivning av barn- och ungdomslitteratur* med bifall till propositionen samt med avslag på motionen 1975:1925, yrkande 1, godkänner vad som förordats i propositionen.

vid punkten 3 (Stöd till bokhandel och antikvariat)

2. av herr Andersson i Lycksele (s), fröken Sandell (s), herr Leander (s), herr Green (s), herr Sörenson (s), fru Ryding (vpk) och fru Jordan (s), som anser att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

Enligt litteraturutredningens förslag är ansvaret för bokförsäljningen i huvudsak en angelägenhet för kommunerna. Utredningen fann denna lösning vara lämplig dels med hänsyn till föreliggande kompetensfördelning mellan stat och kommun, dels med hänsyn till att kommunerna nu ansvarar för bokutlåningen. En omfattande remissopinion har instämt i utredningens ställningstagande. Bl. a. har Kommunförbundet i sitt remissvar uttalat förståelse för att kommunala insatser kan bli behövliga på bokförsäljningens område.

Litteraturutredningens förslag innebär dock att visst statligt stöd skulle utgå till bokhandeln. Bl. a. förutsattes att A- och B-boklådor skulle erhålla ett gratisexemplar av varje titel som erhållit statligt stöd. Detta förslag har i remissomgången mött en omfattande kritik. En rad remissinstanser, bl. a. Svenska bokhandlareföreningen, menar att stödet blir verkningsslöst. Andra har anfört allvarigare invändningar mot stödformen. Man anser att ett införande av gratisexemplar skulle kunna slå sönder det nu fungerande abonnemangssystemet.

Med hänsyn till remissinstansernas kritik finner utskottet det olämpligt att genomföra en ordning där förlagen som motprestation för stöd gratis ställer böcker till bokhandelns förfogande.

I motionen 1975:1926 (yrkande 1) har yrkats att riksdagen hos regeringen skall anhänga att utvecklingen inom bokhandeln, inklusive antikvariatsbokhandeln, blir föremål för särskilda undersökningar och att förslag till stödåtgärder läggs fram vid behov.

Antikvariatsbokhandelns förhållanden tas också upp i motionen 1975:1930 i vilken hemställs att riksdagen hos regeringen begär dels att statligt lagerstöd skall utgå till antikvariatet, dels att en utredning görs om antikvariatens

roll i det kulturpolitiska programmet.

Det är angeläget att utvecklingen på bokförsäljningens område följs. Utskottet finner det emellertid vara naturligt att denna uppgift lämnas åt statens kulturråd. Uppgiften faller inom ramen för rådets uppdrag att följa utvecklingen inom bokbranschen. Utskottet avstyrker motionerna 1975:1926, yrkande 1, och 1975:1930.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionerna 1975:1926, yrkande 1, och 1975:1930.

vid *punkten 4* (Läsfrämjande åtgärder)

3. av herr Andersson i Lycksele (s), fröken Sandell (s), herr Leander (s), herr Green (s), herr Sörenson (s), fru Ryding (vpk) och fru Jordan (s) som –vid bifall till reservationen 1, punkten 5 – anser att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "kulturella ändamål" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar departementschefens uppfattning att de stödköpsexemplar av barn- och ungdomslitteratur som ställs till statens förfogande bör utnyttjas för försök med läsfrämjande verksamhet bland barn och ungdom. Det är angeläget att nya vägar prövas för att vidga intresset för böcker och litteratur och att barn- och ungdomsorganisationerna stimuleras till att i ökad utsträckning ta in kulturaktiviteter i sin verksamhet. Under den tvååriga försöksperioden bör, som departementschefen framhåller, en nära samverkan eftersträvas mellan biblioteken och organisationerna. Kostnaderna för den informations- och konferensverksamhet, som är nödvändig för starten av försöksprojekten, bör belasta anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål.

4. av fru Ryding (vpk) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med "Utskottet avstyrker" och slutar med "betalad arbetstid" bort ha följande lydelse:

Litteraturutredningen har till skillnad från propositionen föreslagit läsfrämjande åtgärder bland vuxna på arbetsplatser. Utskottet anser att utredningens förslag är ett riktigt initiativ som måste prövas på försök och kompletteras. En sådan verksamhet skall kunna ske på kapitalets bekostnad i den meningen att verksamheten skall kunna bedrivas på betalad arbetstid. Det anslag för försöksverksamhet som enligt utredningens bedömning behövs är 500 000 kr. Utskottet anser att detta belopp bör beviljas och användas till täckande av bildningsförbundens kostnader för verksamheten. Dessutom bör regeringen låta utreda och för riksdagen lägga fram förslag till bestämmelser om att verksamheten med läsfrämjande åtgärder för vuxna får förläggas till betalad arbetstid. Utskottet tillstyrker således yrkandena 6 och 7 i motionen 1975:1928.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen

- a. med bifall till motionen 1975:1928, yrkande 6, till *Läsfrämjande åtgärder för vuxna* för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisar ett anslag av 500 000 kr.,
- b. med bifall till motionen 1975:1928, yrkande 7, begär att regeringen utarbetar och för riksdagen lägger fram förslag till bestämmelser om att verksamhet med läsfrämjande åtgärder för vuxna får förläggas till betald arbetstid,

vid *punkten 5* (Folkbibliotek)

5. beträffande *normerande bestämmelser om folkbibliotekens verksamhet* av fru Ryding (vpl.) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar med "Gemensamt för" och slutar med "1975:784" bort ha följande lydelse:

I kulturrådets betänkande "Ny Kulturpolitik" sägs "att folkbiblioteken i flertalet kommuner bör utgöra den institutionella grunden för ett differentierat kulturutbud" och att "biblioteken bör erbjuda ett alternativ till det kommersiella kulturlivet när det gäller att skapa aktivitet i närmiljön" (SOU 1972:66, s. 285).

Denna folkbibliotekens önskade centrala, kulturpolitiska funktion rimmar emellertid dåligt med de faktiska villkor som folkbiblioteken har att verka under i de flesta kommuner. Standarden och kvaliteten på bibliotekens arbete varierar nämligen så kraftigt mellan olika kommuner att det i dag inte kan betraktas som annat än önsketänkande att se folkbiblioteken som ett alternativ till den kommersiella kulturen. Det är t. ex. långtifrån alla kommuner som har ens en heltidsanställd bibliotekarie. Litteraturutredningen refererar undersökningar som visar att kommunernas bibliotekskostnader per invånare kan variera mellan 12 kr. för de minsta kommunerna och 42 kr. för de medelstora. Utskottet instämmer i litteraturutredningens slutsats att "skillnaderna är stora nog för att inge oro".

Ojämnheten i folkbibliotekens standard har inte avtagit under senare år. Tvärtom har den tilltagit, vilket är ett dåligt betyg åt den typ av stödåtgärder som hittills vidtagits från statens sida. Kommunsammanslagningarnas slutliga genomförande den 1 januari 1974 har inte heller, som ibland hävdats, inneburit någon reell standardhöjning eller standardutjämning för biblioteken. De har endast inneburit det statistiska förhållandet att samtliga kommuner numera över huvud taget håller sig med ett bibliotek.

I litteraturutredningens branschstudier (SOU 1972:80, s. 185–186) framhålls: "Biblioteken uppvisar en ibland förvånande bild. De regionala skillnaderna är inte entydigt kopplade till befolkningsunderlag och ekonomiska resurser. En förklaring som redan givits i utredningens biblioteksskrift är att enskilda politikere och bibliotekariers intresse kan ha avgörande betydelse

för biblioteksstandarden på vissa håll." Utskottet anser att detta citat pekar ut ett viktigt sammanhang för förståelsen av de villkor som gäller för folkbibliotekens arbete i olika kommuner. I den trängda ekonomiska situation som kommunerna befinner sig i och som nu tycks ytterligare bli tillspetsad, har folkbiblioteken blivit en sektor av kommunernas verksamhet som fått gå i första ledet när det gäller att betala sparsamheten. I åtskilliga kommuner är det faktiska läget det, att folkbibliotekens resurser kraftigt försämrats, bokbestånden kan inte byggas ut, annan verksamhet än bokutlåning får anstå och filialer riskerar att stängas.

Det är av denna anledning som frågan om en bibliotekslag aktualiseras med ännu starkare eftertryck än tidigare. Litteraturutredningen diskuterar i sitt slutbetänkande tanken på en bibliotekslagstiftning men avfärdar den med hänvisning till främst följande två argument, nämligen dels att en lagstiftning skulle riskera att motverka sitt syfte "eftersom normer snabbt föråldras och miniminormer i vissa fall uppfattas som maximinormer", dels att en lagstiftning skulle påverka den allmänna kostnadsfördelningen mellan stat och kommun.

Propositionen är inne på liknande tankegångar, vilka dock inte delas av utskottet. Utbildningsministerns argument för att avvisa en bibliotekslag är ännu mindre tillfredsställande enligt utskottets mening. De siffror, som utbildningsministern anför "som bevis på den vilja som finns hos kommunerna att utveckla åtagandena" på biblioteksområdet säger ytterst litet och kan framför allt inte dölja det faktum att skillnaderna i biblioteksstandard i landet tenderar att bli större och att kulturutgifternas relativa andel av kommunernas totala utgifter på många håll minskar som en följd av kommunernas ekonomiska läge.

Utskottet anser att det första av litteraturutredningens båda argument är en formell invändning som väger lätt i förhållande till de fördelar en lagstiftning skulle innebära. Utskottet instämmer i de synpunkter som framförts av Föreningen Bibliotek i samhället (BiS), som i sitt yttrande över litteraturutredningens slutbetänkande säger att "enbart råd och anvisningar från en central myndighet" vilket utredningen förordat "inte är tillräckliga åtgärder för att få ett acceptabelt biblioteksväsen i hela landet inom rimlig tid". BiS framhåller också att en lagstiftning mycket väl kan kombineras med att en central myndighet fastställer och kontinuerligt reviderar normerna för folkbiblioteken. Utskottet anser, att detta är avgörande invändningar, som måste göras mot litteraturutredningens och propositionens skeptiska argumentering kring frågan om en bibliotekslag.

Vad gäller litteraturutredningens andra argument vill utskottet hävda att detta knappast är ett argument mot en lagstiftning. Det pekar endast på en av de väsentliga orsakerna till att biblioteksstandarden är så låg och så ojämnr som den är. Utskottet instämmer i BiS synpunkter att en lagstiftning om biblioteksnormer måste kombineras med möjligheter för kommunerna att få statsbidrag till sina kostnader för folkbibliotekens verksam-

het. Detta skall vara kontinuerliga statsbidrag, icke blott sporadiska stimulansbidrag.

Utskottet finner att de i motionerna 1975:784 och 1975:1928 (yrkande 4) framförda synpunkterna utgör viktiga och bärande argument för förslaget om en bibliotekslag och vill därför tillstyrka dessa motioner, den sistnämnda såvitt nu är i fråga. Vid bifall härtill blir också motionen 1975:1927, yrkande 7, tillgodosedd.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med anledning av motionen 1975:1927, yrkande 7, samt med bifall till motionerna 1975:784 och 1975:1928, yrkande 4, hos regeringen begär förslag till lag om normer för folkbibliotekens verksamhet innebärande bl. a. att normerna för denna verksamhet skall fastställas av lämplig central myndighet, förslagsvis kulturrådet, och att statsbidrag skall kunna utgå till kommunerna för uppfyllande av dessa normer,

6. beträffande *bidrag till folkbiblioteken för anordnande av kulturprogram* av fru Ryding (vpk) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 27 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "1975:1928" bort ha följande lydelse:

På s. 215 i propositionen säger utbildningsministern följande: "Jag är med hänvisning till vad jag anfört inte beredd föreslå ändringar av bestämmelserna för bidrag till kulturprogram inom föreningslivet av innebörd att även biblioteken skulle kunna erhålla bidrag." Utskottet anser att detta ställningstagande är en bekräftelse på det riktiga i den kritik som framfördes i anslutning till föregående års kulturproposition (1974:28). Där påpekades att kulturrådets försök att skapa nya kanaler för icke yrkesmässiga kulturaktiviteter vid sidan av etablerade "kulturvägar" måste stödjas. Utskottet anser att litteraturutredningens förslag att jämställa biblioteken med bildningsförbunden i vissa avseenden är ett steg i rätt riktning. Det är också ett förslag som helt ligger i linje med kulturrådets uppfattning att biblioteken bör "utgöra den institutionella grunden för ett mer differentierat kulturutbud". Utskottet anser därför att litteraturutredningens förslag på denna punkt bör antas av riksdagen och tillstyrker därför yrkande 5 i motionen 1975:1928 om bidrag till folkbiblioteken för anordnande av kulturprogram.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen bifaller motionen 1975:1928, yrkande 5, om bidrag till folkbiblioteken för anordnande av kulturprogram,

vid *punkten 8* (Film)

7. beträffande *utvecklingen inom videogramområdet* av herr Mattsson i Lane-Herrestad (c), herr Sundman (c), herr Eriksson i Ulfaby (c), herr Norrby (c) och fröken Eliasson (c) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med "Den snabba" och på s. 30 slutar med "avstyrker utskottet" bort ha följande lydelse:

Den snabba utvecklingen som innebär allt bättre videogramtekniker, teknisk standardisering, ett växande antal uppspelningsapparater på den svenska marknaden och allt effektivare programproduktionsresurser på den internationella marknaden ställer krav på samhälleliga ställningstaganden inom en snar framtid i frågor med stor och principiell räckvidd. Särskilt gäller detta frågorna om inflytandet över de nya medierna och hur dessa skall inlemmas i kulturpolitiken och en mer samlad mediepolitik. Viss uppmärksamhet har redan ägnats utbildningspolitiken och de nya medierna i och med TRU-kommitténs arbete. Efter det att det i en motion till föregående års riksdag (1974:1344) krävts en parlamentarisk utredning för att skapa en samhällelig beredskap på videogramområdet har regeringen tillsatt utredningar som har att behandla speciella delfrågor med anknytning till utvecklingen på videogramområdet. Utredningsuppdragen gäller främst förekomsten av reklam i videogram och möjligheterna att förhindra en ännu längre gående företagskoncentration inom massmediebranschen.

Denna uppsplittring av arbetet och begränsningen till delproblem är inte ägnad att lägga grunden för de ställningstaganden som mycket snart är nödvändiga att göra. Frågan om hur samhället skall förhålla sig till videogramverksamheten fordrar ett vidare angreppssätt och mer ingående överväganden än som är möjligt att göra med det splittrade och begränsade utredningsarbete som nu inlett. Utredningsarbetet bör läggas upp så att väsentliga problem som kräver överväganden och åtgärder kan behandlas på ett samlat sätt och riksdag och regering kan ges ett tillfredsställande beslutsunderlag. Utskottet anser det angeläget att en parlamentarisk utredning skyndsamt får i uppdrag att på ett samlat sätt kartlägga utvecklingen på videogramområdet och framlägga därav föranledda förslag till erforderliga samhällsinsatser för att möta denna utveckling. Med ett sådant samlat utredningsarbete kan förutsättningar ges för att arbetet snabbt skall ge en nödvändig handlingsberedskap.

Samhällsbehoven bör, som framhålls i motionen, bevakas i fråga om utnyttjandet av videogramteknikerna och former för produktion och produktionsutnyttjande med tillgodoseende av samhälleliga behov bör snarast utvecklas. Åtgärder som kan innebära förbud mot vissa former av kommersiellt utbud och åtgärder som tillgrips i syfte att begränsa och sanera delar av det kommersiella utbudet framstår som otillräckliga. Det finns skäl att även uppmärksamma behovet av kvalitativa alternativ och möjligheter att utifrån andra utgångspunkter utnyttja videogramteknikerna inom bl. a. utbildning och på det kulturpolitiska fältet.

Utskottet vill här erinra om att riksdagen tidigare påtalat det allmänna behovet av att den kommersiella sektorn omfattas av åtgärder inom ramen för kulturpolitiken och fastlagt som ett delmål för den statliga kulturpolitiken

att kommersialismens negativa verkningar inom kulturområdet skall motverkas (KrU 1973:43, prop. 1974:28, KrU 1974:15).

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att skyndsamma åtgärder vidtas för att möta den av kommersiella intressen dominerade medierevolution som pågår med hjälp av videogramteknikerna. På grund av mediernas karaktär, storleken av de ekonomiska insatserna och det bristande samhällseliga engagemanget är det kommersiella intressen främst i form av multinationella kommunikationsföretag som styr utvecklingen. Inget tyder för närvarande på att snabbheten i utvecklingen av kommunikationsmedierna kommer att avmattas, tvärtom kan utvecklingstakten på vissa områden väntas accelerera under närmast kommande år. Behovet av aktiva samhällseliga insatser framstår om möjligt med ännu större skärpa än då frågan senast behandlades av riksdagen.

Vad utskottet nu anfört med anledning av motionen 1975:1310 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med anledning av motionen 1975:1310 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om behovet av samhällsinsatser på videogramområdet,

8. beträffande Svenska filminstitutets ställning och det samhällseliga inflytandet över filmdistributionen av fru Ryding (vpk) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Såsom framgår" och slutar med "1975:1928" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i den kritik mot Filminstitutet som framförts i motionen 1975:1928 och delar uppfattningen att ett kulturpolitiskt engagemang på filmens område blir meningsfyllt först när garantier skapats för en bättre filmdistribution. På detta område bör åtgärder omedelbart vidtas för att säkra ett ökat samhällsinflytande. Vad utskottet nu anfört med anledning av motionen 1975:1928, yrkande 10 och 11, bör riksdagen som sin mening ge till känna för regeringen.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med anledning av motionen 1975:1928, yrkande 10 och 11, som sin mening ger till känna för regeringen vad utskottet anfört om Svenska filminstitutets ställning och om samhällseligt inflytande över filmdistributionen,

9. beträffande avtalet mellan Svenska filminstitutet och Sveriges Radio av fru Mogård (m) och fru Diesen (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 31 börjar med "Med anledning" och på s. 32 slutar med "om medelsanvisningen" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det anmärkningsvärt att föredraganden inte i propositionen kommenterat de av filmutredningen föreslagna åtgärderna för att stärka sambandet mellan biograffilmsproduktion och TV trots att många remissinstanser ställt sig positiva till ett närmare samarbete mellan Sveriges Radio och filmbranschen. Utskottet vill erinra om att filmutredningen inte utesluter möjligheten av att med hjälp av en insats av skattemedel stimulera till en snabb uppgörelse.

Föredraganden synes ha fäst den största vikten vid Sveriges Radios avvisande hållning till ett formaliserat samarbete med filmbranschen och önskan att samverkan begränsades till Svenska filminstitutet. Utskottet finner, bl. a. mot bakgrund av denna Sveriges Radios inställning, att de i motion 1975:1925 anförda betänkligheterna mot fondbildningen måste tillmätas stor betydelse. Utskottet tillstyrker yrkande 4 i motionen 1975:1925. Vid bifall här till blir yrkande 8 i motionen 1975:1928 också tillgodosett i den del detta yrkande gäller principfrågan om staten skall medverka till att avtalet mellan Filminstitutet och Sveriges Radio blir giltigt. Utskottet återkommer under punkten 13 till frågan om medelsanvisningen.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. att riksdagen med bifall till motionen 1975:1925, yrkande 4, och med anledning av motionen 1975:1928, yrkande 8, såvitt nu är i fråga, som sin mening ger till känna för regeringen att statsmakterna inte bör medverka till den organisation och den fondbildning för gemensamt filmproduktionsstöd, varom Sveriges Radio och Filminstitutet träffat avtal,

10. beträffande avtalet mellan Svenska filminstitutet och Sveriges Radio av fru Ryding (vpk) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 31 börjar med "Med anledning" och på s. 32 slutar med "om medelsanvisningen" bort ha följande lydelse:

Med anledning av nu ifrågavarande motionsyrkanden vill utskottet som sin mening framhålla, att den fond, som enligt avtal skulle upprättas mellan Svenska filminstitutet och Sveriges Radio icke bör komma till stånd. Detta avtal har drivits fram av Filmbranschens samarbetskommitté. Ett argument för samordningen skulle vara de akuta sysselsättningssvårigheterna för filmarbetarna, men gentemot detta vill utskottet framhålla, att sysselsättningsproblemet inte löses genom stöd till den kommersiella filmbranschen. Filmbolagen har nämligen genom rationalisering under senare år avhänt sig så många kreativa krafter, att branschen i dag huvudsakligen består av ett antal rent administrativa organ, vilkas främsta uppgift är av rent affärsmässig natur.

Utskottet går således emot förslaget i propositionen om att 4,5 milj. kr. skall anslås till Filminstitutet för att detta skall kunna fullgöra sina åtaganden

enligt avtalet med Sveriges Radio. Utskottet tillstyrker alltså motionen 1975:1928, yrkande 8, såvitt gäller principfrågan om staten skall medverka till att avtalet mellan Filminstitutet och Sveriges Radio blir giltigt. Vid riksdagens bifall här till blir även yrkande 4 i motionen 1975:1925 i sak tillgodosett. Utskottet återkommer under punkten 13 till frågan om medelsanvisningen.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. att riksdagen med anledning av motionen 1975:1925, yrkande 4, och med bifall till motionen 1975:1928, yrkande 8, såvitt nu är i fråga, beslutar att statsmedel inte skall tillskjutas till den i avtal mellan Filminstitutet och Sveriges Radio överenskomna fonden,

11. beträffande *inrättande av ett barnfilmråd* av fru Mogård (m) och fru Diesen (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "1975:1925" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser inte att vägande skäl anförts för inrättande av ett särskilt barnfilmråd. Barnfilmkommittén som har stor erfarenhet av barnfilmfrågor kan även fortsättningsvis med fördel handha de uppgifter som föreslås bli anförtrodda ett barnfilmråd. Utskottet ser med tillfredsställelse att detta sker i samarbete med Svenska filminstitutet. Vad utskottet här anför bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Utskottet tillstyrker alltså motionen 1975:1925, yrkande 7.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen med bifall till motionen 1975:1925, yrkande 7, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför beträffande inrättande av ett särskilt barnfilmråd,

12. beträffande *stöd åt den fria kortfilmen* av fru Fränkel (fp) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 32 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "yrkande 10" bort ha följande lydelse:

Filmutredningen föreslog ett statligt stöd på 4 milj. kr. till den fria kortfilmen. Ett särskilt stöd till denna typ av film är enligt utskottets mening väl motiverat, eftersom den arbetar under klart sämre villkor än t. ex. biografifilmen. Samtidigt är den viktig för förnyelsen av filmlivet. För närvarande utgår stöd till kortfilm via Filminstitutets G-fond, av vilken maximalt ca 30 % kan tas i anspråk för detta ändamål. I fortsättningen kommer dessutom den gemensamma filmfonden för Sveriges Radio och Filminstitutet att i viss utsträckning kunna stödja kortfilmen. Det innebär att uppskattningsvis 1,5 milj. kr. står till förfogande för kortfilmsstöd under nästa budgetår. Endast en del av detta belopp kommer emellertid att utgå

till den fria kortfilmen. Huvuddelen av medlen för kortfilmsproduktion i SFI-SR-fonden kommer av naturliga skäl att i första hand användas för sådan film som är avsedd för visning i television. Mot denna bakgrund anser utskottet att det finns starka skäl för ett kraftigt utbyggt stöd till den fria kortfilmen i enlighet med filmutredningens förslag. Utskottet tillstyrker motionen 1975:1927, yrkande 10, om att riksdagen bör begära att förslag om detta läggs fram för nästa riksmöte.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. att riksdagen med bifall till motionen 1975:1927, yrkande 10, begär att regeringen vid nästa riksmöte lägger fram förslag om stöd till den fria kortfilmen enligt de riktlinjer som angetts i motionen,

vid *punkten 9* (Kulturpolitiska insatser för språkliga minoriteter)

13. *beträffande delmål för kulturpolitiken för invandrare och språkliga minoriteter* av fru Mogård (m) och fru Diesen (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar med "Invandrarutredningens redovisning" och på s. 35 slutar med "1975:1957" bort ha följande lydelse:

Invandrarutredningens redovisning av invandrarnas och de språkliga minoriteternas kulturella situation visar att det på många områden finns stora brister. Utskottet delar departementschefens uppfattning att det är nödvändigt att förstärka samhällets insatser för att komma till rätta med detta förhållande. Samhället måste känna ansvar också för en minoritets- eller invandrargrups kultur och hjälpa till att bevara denna. Detta blir inte möjligt om man inte också stöder dessa gruppers strävan att bevara sitt språk.

Utskottet delar inte departementschefens uppfattning att insatser för invandrades och språkliga minoriteters kulturella verksamhet på ett tillfredsställande sätt bör kunna främjas inom ramen för redan existerande bidragsformer och kulturinstitutioner. Utskottet anser däremot i likhet med invandrarutredningen att säråtgärder är nödvändiga främst med tanke på de delar av kulturutbudet som är språkbundna. Speciellt stöd kan också erfordras för sådana flyktinggrupper bland minoriteterna som inte har möjligheter till kontakt med sina hemländer och sina naturliga språkområden.

Även om man bör undvika att fastställa kulturpolitiska delmål för olika grupper i samhället finner utskottet att starka skäl talar för att man uppmärksammar just invandrar- och minoritetsgrupper och preciserar delmål för samhällets insatser. Från denna utgångspunkt tillstyrker utskottet yrkande 1 i motion 1975:1957.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen bifaller motionen 1975:1957, yrkande 1, om god-

kännande av de delmål som invandrarutredningen uppställt för en kulturpolitik för invandrare och språkliga minoriteter,

vid *punkten 10* (Barn och kultur)

14. beträffande *utredning om åtgärder för att väcka intresse för kultur hos barn och ungdom i den obligatoriska skolan* av fru Mogård (m) och fru Diesen (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 37 börjar med "Utskottet noterar" och på s. 38 slutar med "parlamentarisk utredning" bort ha följande lydelse:

Av det anförda framgår att något formellt uppdrag till skolöverstyrelsen att precisera skolans kulturella målsättning inte är erforderligt i dagens läge. Inte heller är det påkallat att begära att statens kulturråd och skolöverstyrelsen ges i uppdrag att utarbeta ett aktionsprogram. De i motionen 1975:523 framförda yrkandena bör därför inte bifallas av riksdagen.

Beträffande motionen 1975:792 vill utskottet anföra följande. Utskottet noterar med tillfredsställelse att frågor som rör barnens kulturbehov alltmer uppmärksammas. Väsentligt är emellertid att insatser för de åldersgrupper som omfattas av förskola och grundskola planmässigt inordnas i den statliga kulturpolitiken och att mål och medel preciseras. Enligt utskottets mening kan en breddning av kulturintresset och ett ökat aktivt deltagande i kulturlivet snabbast komma till stånd om åtgärder inriktade på barn och ungdom starkt prioriteras. Som påpekats i motionen föreligger dock många problem som ännu inte funnit en lösning. Enligt utskottets mening är det inte tillfredsställande med den splittrade bevakning av frågorna som nu förekommer. Utskottet förordar att en samlad översyn snarast kommer till stånd och att parlamentariker deltar i arbetet. Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motionen 1975:792 begär en utredning om åtgärder för att väcka intresse för kultur hos barn och ungdom.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen

- a. avslår motionen 1975:523 om kulturaktiviteter i skolan och skolans kulturella målsättning,
- b. med bifall till motionen 1975:792 hos regeringen begär en utredning om åtgärder för att väcka intresse för kultur hos barn och ungdom i den obligatoriska skolan.

vid *punkten 12* (Bidrag till folkbibliotek)

15. beträffande *medelsanvisningen* av herr Andersson i Lycksele (s), fröken Sandell (s), herr Leander (s), herr Green (s), herr Sörenson (s), fru Ryding (vpk) och fru Jordan (s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 39 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "1 500 000 kr." bort ha följande lydelse:

Som tidigare anförts har utskottet inget att erinra mot de i propositionen angivna grunderna för statsbidrag till verksamheten vid de lokala folkbiblioteken. Enligt utskottets mening innebär också den för budgetåret 1975/76 föreslagna anslagshöjningen om 3,8 milj. kr. en tillfredsställande resursförstärkning. Motionerna 1975:1926, yrkande 4, och 1975:1927, yrkande 5, avstyrks därför.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med bifall till propositionen 1975:20 samt med avslag på motionerna 1975:1926, yrkande 4, och 1975:1927, yrkande 5, till *Bidrag till folkbibliotek* för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 17 536 000 kr.,

vid *punkten 13* (Filmstöd)

16. beträffande *dispositionen av ett under anslaget beräknat belopp av 4,5 milj. kr.* av fru Mogård (m), fru Ryding (vpk) och fru Diesen (m) som – vid bifall till endera av reservationerna 9 eller 10 – anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 41 som börjar med "Med hänvisning" och slutar med "falla bort" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till utskottets ställningstagande under punkten 8. Film förordar utskottet att det belopp om 4,5 milj. kr. som i propositionen föreslås utgå till Filminstitutet för att institutet skall kunna fullgöra sina åtaganden enligt det avtal som ingåtts med Sveriges Radio i stället skall utgå till H-fonden. Utskottet tillstyrker alltså de härom framställda yrkandena i motionerna 1975:1925 (yrkande 6) och 1975:1928 (del av yrkandena 8 samt yrkande 9).

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen beträffande frågan huruvida bidrag till den s. k. H-fonden skall beräknas under anslaget Filmstöd med bifall till motionerna 1975:1925, yrkande 6, och 1975:1928, yrkandena 8, såvitt nu är i fråga, och 9, beslutar att det belopp om 4 500 000 kr. som i propositionen 1975:20 under anslaget Filmstöd beräknats till Filminstitutet för fullgörande av dess avtal med Sveriges Radio i stället skall utgå som bidrag till H-fonden,

17. beträffande *frågan huruvida ett särskilt bidrag till produktion av svensk långfilm skall beräknas under anslaget Filmstöd* av fru Fränkel (fp) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 41 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "svensk långfilm" bort ha följande lydelse:

Större delen av de medel som avses ingå i den fond om vars bildande Filminstitutet och Sveriges Radio träffat avtal står redan i dag till förfogande för att stödja produktion av svensk film. Endast i mindre utsträckning rör det sig om ett reellt medelstillskott för detta ändamål eftersom det nuvarande statliga bidraget om 3 380 000 kr. till H-fonden föreslås falla bort. Enligt utskottets mening talar starka skäl för ett fortsatt och successivt utbyggt statligt bidrag även till denna fond, bl. a. för att stimulera enskilda producenter att satsa på konstnärligt värdefull film. Utskottet tillstyrker därför yrkande 9 i motionen 1975:1927 om ett anslag på 3 milj. kr. till produktion av svensk långfilm.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. att riksdagen med bifall till motionen 1975:1927, yrkande 9, beslutar att under anslaget Filmstöd skall beräknas 3 000 000 kr. som bidrag till produktion av svensk långfilm,

18. beträffande *anslagsbeloppet* av fru Fränkel (fp) som – vid bifall till reservationen 17 – anser att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen beträffande anslagsbeloppet med anledning av propositionen 1975:20 och med bifall till motionen 1975:1927, yrkande 9, samt med avslag på motionerna 1975:1924, yrkande 4, och 1975:1926, yrkande 6, till *Filmstöd* för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisar ett anslag av 8 480 000 kr.

vid *punkten 14* (Bidrag till särskilda kulturella ändamål)

19. beträffande *frågan om statliga åtgärder för filmvisning* av fru Fränkel (fp) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 43 som börjar med "Utskottet noterar" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

I motionen 1975:1927 har enligt utskottets mening nackdelarna med propositionens förslag till statliga åtgärder för filmvisning klart påvisats. Utskottet anser att det finns goda skäl för att stödet till visning av kvalitetsfilm bör utgå enligt den modell som skisseras i nyssnämnda reservation. Ett system med visningsgarantier skulle innebära att ägare till biografer vid visning av kvalitetsfilm garanteras samma intäkter som genomsnittligt tas in på varje föreställning. Utskottet anser att ett dylikt system bör prövas, i första hand under en försöksperiod på två år. Programvalet till de föreställningar som skall ges visningsgarantier bör ske i samarbete mellan kommunala kulturmyndigheter, folkrörelser och lokala filmstudios.

Med det sagda tillstyrker utskottet yrkande 11 i motionen 1975:1927 om anvisande av 1 500 000 kr. till försöksverksamhet med visning av kvalitetsfilm och avstyrker propositionens förslag till medelsanvisning, dvs. 1 300 000 kr. för filmvisningsverksamhet.

Vid riksdagens bifall till utskottets förslag i denna del blir yrkande 3 i motionen 1975:1924 i viss mån tillgodosett, medan yrkande 8 i motionen 1975:1925 angående viss medelsdisposition bör avslås.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen

a. beträffande frågan om en i förhållande till vad som beräknats i propositionen 1975:20 ökad medelsanvisning till stöd till filmvisning bifaller motionen 1975:1927, yrkande 11, såvitt nu är i fråga,

b. beträffande ifrågakommande medelsanvisning till stöd till filmvisning med anledning av motionen 1975:1924, yrkande 3, med bifall till motionen 1975:1927, yrkande 11, såvitt nu är i fråga, och med avslag på motionen 1975:1925, yrkande 8, beslutar att medlen skall disponeras för försök med ett garantisystem för filmvisning,

20. beträffande *frågan om statliga åtgärder för filmvisning* av fru Mogård (m) och fru Diesen (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 43 som börjar med "Utskottet noterar" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet noterar att departementschefen inte för något resonemang i propositionen om ett visningsgarantisystem. Det är emellertid tänkbart att detta system kan komma upp till bedömning i samband med den fortsatta beredning av frågan om frakttöd som aviseras i propositionen. Utskottet är inte berett tillstyrka att riksdagen fattar beslut om ett visningsgarantisystem och avstyrker därför yrkande 3 i motionen 1975:1924 och yrkande 11 i motionen 1975:1927.

Den höjning av bidraget som i propositionen föreslås till Folkets husföreningarnas riksorganisation för spridning av kvalitetsfilm för nästa budgetår medför enligt motionen 1975:1925 ett alltför ensidigt stödjande av en enda organisation. Bidraget för Bio Kontrast-verksamheten bör enligt yrkande 8 i motionen beräknas till 275 000 kr. och resten av det i propositionen förordade beloppet, dvs. 275 000 kr. tilldelas Filminstitutet för försöksverksamhet med spridning av kvalitetsfilm.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det inte kan anses rimligt att ensidigt stödja en enda organisation. Det är angeläget att spridningen av kvalitetsfilm stimuleras genom att många olika biografer ges möjlighet att visa sådana filmer. Utskottet tillstyrker motionen 1975:1925 i denna del.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen

a. beträffande frågan om en i förhållande till vad som beräknats i propositionen 1975:20 ökad medelsanvisning till stöd till film-

visning avslår motionen 1975:1927, yrkande 11, såvitt nu är i fråga,

b. beträffande ifrågakommande medelsanvisning till stöd till filmvisning med avslag på motionerna 1975:1924, yrkande 3, och 1975:1927, yrkande 11, såvitt nu är i fråga, samt med bifall till motionen 1975:1925, yrkande 8, beslutar att medlen i princip skall disponeras på sätt som beräknats i sistnämnda motion,

21. beträffande *stöd till Sveriges Konstföreningars riksförbund* av herr Andersson i Lycksele (s), fröken Sandell (s), herr Leander (s), herr Green (s), herr Sörenson (s) och fru Jordan (s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 43 börjar med "1965 års" och på s. 44 slutar med "detta belopp" bort ha följande lydelse:

I motionen 1975:1328 hemställs att ett belopp på 375 000 kr. anvisas under ett nytt förslagsanslag för Sveriges Konstföreningars riksförbunds centrala verksamhet. 1965 års musei- och utställningssakkunniga, MUS 65, har i betänkandet Utställningar (SOU 1974:43) föreslagit att staten lämnar bidrag till den centrala verksamhet som Sveriges Konstföreningars riksförbund bedriver. Utredningen har dock inte ansett sig böra lämna direkta förslag om statsbidragsbeloppets storlek utan har endast presenterat sina bedömningar till vägledning för de överläggningar rörande erforderliga bidrag och villkoren för dessa som man ansett att statsverket bör ta upp med riksförbundet.

Som departementschefen framhåller i propositionen kommer förslagen från MUS 65 att behandlas i en proposition som regeringen planerar att lägga fram våren 1976. Remissbehandlingen av utredningsbetänkandet har nyligen avslutats. Utskottet anser det föga meningsfullt att föregripa det beredningsarbete som nu förestår genom att i detta sammanhang anvisa medel för riksförbundets verksamhet. Enligt utskottets mening är det av stort värde för konstföreningarnas arbete att riksförbundets uppgifter och samarbetsmöjligheter, t. ex. med Riksutställningar och museerna, blir närmare preciserade i samband med att bidragsbehovet prövas. Detta bör kunna åstadkommas genom sådana överläggningar som MUS 65 förutsatt. Med hänvisning till det nu anförda föreslår utskottet att motionen 1975:1328 avslås.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. att riksdagen beträffande frågan om beräkning under kulturmedelsanslaget av medel till bidrag till Sveriges Konstföreningars riksförbund avslår motionen 1975:1328,

22. beträffande *anslagsbeloppet* av fru Fränkel (fp) som – vid bifall till reservationen 19 och till utskottets hemställan under 4 – anser

att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen beträffande anslagsbeloppet med anledning av propositionen 1975:20 samt med bifall till motionerna 1975:1328, 1975:1902, 1975:1926, yrkande 9, och 1975:1927, yrkande 11, till *Bidrag till särskilda kulturella ändamål* för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 14 553 000 kr.

23. beträffande *anslagsbeloppet* av herr Andersson i Lycksele (s), fröken Sandell (s), herr Leander (s), herr Green (s), herr Sörenson (s) och fru Jordan (s) som – vid bifall till reservationen 21 och till utskottets hemställan under 2 – anser att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen beträffande anslagsbeloppet med anledning av propositionen 1975:20 samt med bifall till motionerna 1975:1902 och 1975:1926, yrkande 9, ävensom med avslag på motionerna 1975:1328 och 1975:1927, yrkande 11, till *Bidrag till särskilda kulturella ändamål* för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 13 978 000 kr.

24. beträffande *anslagsbeloppet* av herr Andersson i Lycksele (s), fröken Sandell (s), herr Leander (s), fru Fränkel (fp), herr Green (s), herr Sörenson (s) och fru Jordan (s) som – vid bifall både till reservationen 19 och reservationen 21 – anser att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen beträffande anslagsbeloppet med anledning av propositionen 1975:20 samt med bifall till motionerna 1975:1902, 1975:1926, yrkande 9, och 1975:1927, yrkande 11, ävensom med avslag på motionen 1975:1328, till *Bidrag till särskilda kulturella ändamål* för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 14 178 000 kr.

vid *punkten 15* (Bidrag till vissa ändamål inom statens kulturråds ansvarsområde)

25. beträffande *anslag till litteraturstöd* av herr Andersson i Lycksele (s), fröken Sandell (s), herr Leander (s), herr Green (s), herr Sörenson (s), fru Ryding (vpk) och fru Jordan (s) som – vid bifall till reservationen 1, punkterna 1 och 5 i hemställan eller endera av dem – anser att utskottet under 1 bort hemställa att riksdagen beslutar att till litteraturstöd skall beräknas det belopp som följer av riksdagens beslut med anledning av reservationen 1.

26. beträffande *bidrag till centrumbildningar* av herr Sundman (c) och fru Ryding (vpk) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 45 som börjar med "I propositionen" och slutar med "1975:1933" bort ha följande lydelse:

Den höjning av bidraget till centrumbildningarna med 146 000 kr. som föreslås i propositionen bör ses i relation till att det samtidigt föreslås att bidraget till teater-, dans- och musikverksamhet i mindre ensembler och fria grupper föreslås höjt med 1 000 000 kr. till 4 100 000 kr. Den ökade aktivitet som blir möjlig genom sistnämnda höjning kanaliseras i mycket hög grad genom centrumbildningarna. Av detta skäl måste dessa få reellt förstärkta resurser. Utskottet förordar med anledning av motionerna 1975:1928, yrkande 12, och 1975:1933 att bidraget till centrumbildningar för nästa budgetår höjs med 450 000 kr. utöver vad som föreslagits i propositionen.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande frågan om ett i förhållande till vad som förordas i propositionen 1975:20 ökat bidrag till centrumbildningarna att riksdagen med anledning av motionerna 1975:1928, yrkande 12, och 1975:1933 beslutar att till detta ändamål skall under anslaget Bidrag till vissa ändamål inom statens kulturråds ansvarsområde beräknas 450 000 kr. mer än som förutsatts i propositionen,

27. beträffande *anslagsbeloppet* av herr Andersson i Lycksele (s), fröken Sandell (s), herr Sundman (c), herr Leander (s), herr Green (s), herr Sörenson (s), fru Ryding (vpk) och fru Jordan (s) som – vid bifall till reservationerna 25 och 26 eller endera av dem – anser att utskottet under 5 bort hemställa att riksdagen till *Bidrag till vissa ändamål inom statens kulturråds ansvarsområde* för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisar det av utskottet förordade reservationsanslaget med den ändring som föranleds av riksdagens beslut med anledning av reservationerna 25 och 26.

vid *punkten 16* (Riksantikvarieämbetet: Förvaltningskostnader)

28. av herr Andersson i Lycksele (s), herr Leander (s), herr Green (s), herr Sörenson (s), fru Ryding (vpk) och fru Jordan (s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 48 som börjar med "Av texten" och slutar med "för regeringen" bort ha följande lydelse:

I propositionen föreslås att myntkabinettet, som för närvarande är en avdelning inom statens historiska museum, skall utgöra en självständig institution inom den omorganiserade myndigheten, riksantikvarieämbetet och statens historiska museer. Av texten i propositionen framgår att institutionen i samband därmed kommer att få namnet mynthistoriska museet.

Häremot har invändningar rests i motionerna 1975:1923 och 1975:1934. I den förstnämnda motionen yrkas att riksdagen skall besluta att myntkabinettet skall behålla sitt nuvarande nationellt och internationellt kända namn. I den senare motionen yrkas att kungl. myntkabinettet skall få behålla sitt ursprungliga och välkända namn. Motionärerna torde därmed avse ett återinförande av det namn myntkabinettet hade fram till år 1957.

Utskottet finner den föreslagna självständigheten betydelsefull för myntkabinettets framtida verksamhet. Såsom en fristående institution får museet större möjligheter att uppfylla de allmänna krav som ställs på ett modernt museum och fullgöra sin uppgift att belysa penningväsendets historia och den därmed förenade ekonomiska och sociala utvecklingen. Organisationsförändringen och museets vidgade verksamhetsinriktning motiverar också enligt utskottet en namnändring. Namnet mynthistoriska museet motsvarar väl museets nya ställning och uppgifter. Utskottet avstyrker sålunda motionerna 1975:1923 och 1975:1934.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen avslår motionerna 1975:1923 och 1975:1934 om myntkabinettets namn.

Översikt över motionernas behandling

Motions- yrkande	Motionsyrkandena behandlas på nedan angivna ställen i		
	utskottets yttranden	utskottets hemställan	reservation
nr	s.	s.	nr
523	37-38	38	
784	25	27, p. 2	5
792	37-38	38	14
793:2	19	21	1
1306	45-46	46-47, p. 4, 5	
1310	29-30	33, p. 1	7
1313	46	46-47, p. 6	
1328	44	44, p. 4, 5	21, 23, 24
1886	35-36	36, p. 2	
1901	19	21	1
1902	43	44, p. 5	
1923	48	48, p. 5	28
1924:1	30-31	33, p. 3	
2	42	44, p. 1	
3	42-43	44, p. 2	19
4	40	41, p. 1, 5	
5	33	33-34, p. 9	
6	41	41, p. 3	

Motions- yrkande	Motionsyrkandena behandlas på nedan angivna ställen i		
	utskottets yttranden	utskottets hemställan	reservation
nr	s.	s.	nr
1925:1, 2	13-21; 45	21; 46-47, p. 1, 5	1, 25, 27
3	45	46-47, p. 1, 5	25, 27
4	31-32	33-34, p. 4	9, 10
5	32	33-34, p. 7	
6	41	41, p. 2	16
7	33	33-34, p. 5	11
8	43	44, p. 2	20
9	49	49	
1926:1	23	23-	2
2	13-21	21	1
3	45	46-47, p. 1, 5	25, 27
4	38-39	39, p. 1	15
5	26	27, p. 3	
6	40	41, p. 1, 5	
7	43	44, p. 3	
8	49	49	
9	43	44, p. 5	
1927:1	14-21	21	1
2	14-21; 45	21; 46-47, p. 1, 5	1, 25, 27
3	14-21	21	1
4	22	22, p. 2	
5	39	39, p. 1	15
6	26	27, p. 4	
7	25	27, p. 2	5
8	24	24, p. 1	
9	41	41, p. 4, 5	17, 18
10	32	33-34, p. 8	12
11	42-43	44, p. 2, 5	19, 22, 24
1928:1, 2	13-21	21	1
3	45	46-47, p. 1, 5	25, 27
4	25	27, p. 2	5
5	26-27	27, p. 5	6
6, 7	24	24, p. 2	4
8	31-32; 41	33-34, p. 4; 41, p. 2	9, 10, 16
9	41	41, p. 2	16
10, 11	30	33, p. 2	8
12	45	46-47, p. 3, 5	26, 27
1929	26	27, p. 3	
1930	23	23	2
1931	39	39, p. 2	
1932	45	46-47, p. 2, 5	
1933	45	46-47, p. 3, 5	26, 27
1934	48	48, p. 5	28
1957:1	35	36, p. 1	13
2	39	39, p. 3	

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
1. Statligt litteraturstöd.....	12
2. Stöd till nyetablering av förlag.....	21
3. Stöd till bokhandel och antikvariat.....	23
4. Läsförbättrande åtgärder.....	24
5. Folkbibliotek.....	24
6. Länsbibliotek.....	27
7. Länsbibliotekens och lärocentralernas inköp av litteratur på invandrarpråk.....	28
8. Film.....	28
9. Kulturpolitiska insatser för språkliga minoriteter.....	34
10. Barn och kultur.....	36
11. Statens kulturråd.....	38
12. Bidrag till folkbibliotek.....	38
13. Filmstöd.....	40
14. Bidrag till särskilda kulturella ändamål.....	41
15. Bidrag till vissa ändamål inom statens kulturråds ansvars- område.....	44
16. Riksantikvarieämbetet: Förvaltningskostnader.....	47
17. Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader.....	48
18. Riksantikvarieämbetet: Uppdragsverksamhet.....	49
19. Statens historiska museer: Förvaltningskostnader.....	49
20. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museer: Tek- niska institutionen.....	49
Reservationer.....	50
Översikt över motionernas behandling.....	72